

De cholera / auctore Mauritio Schlesinger.

Contributors

Schlesinger, Moritz, 1806-
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Vratislaviae : Schulz, 1831.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/c62q3czk>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DE CHOLERA.

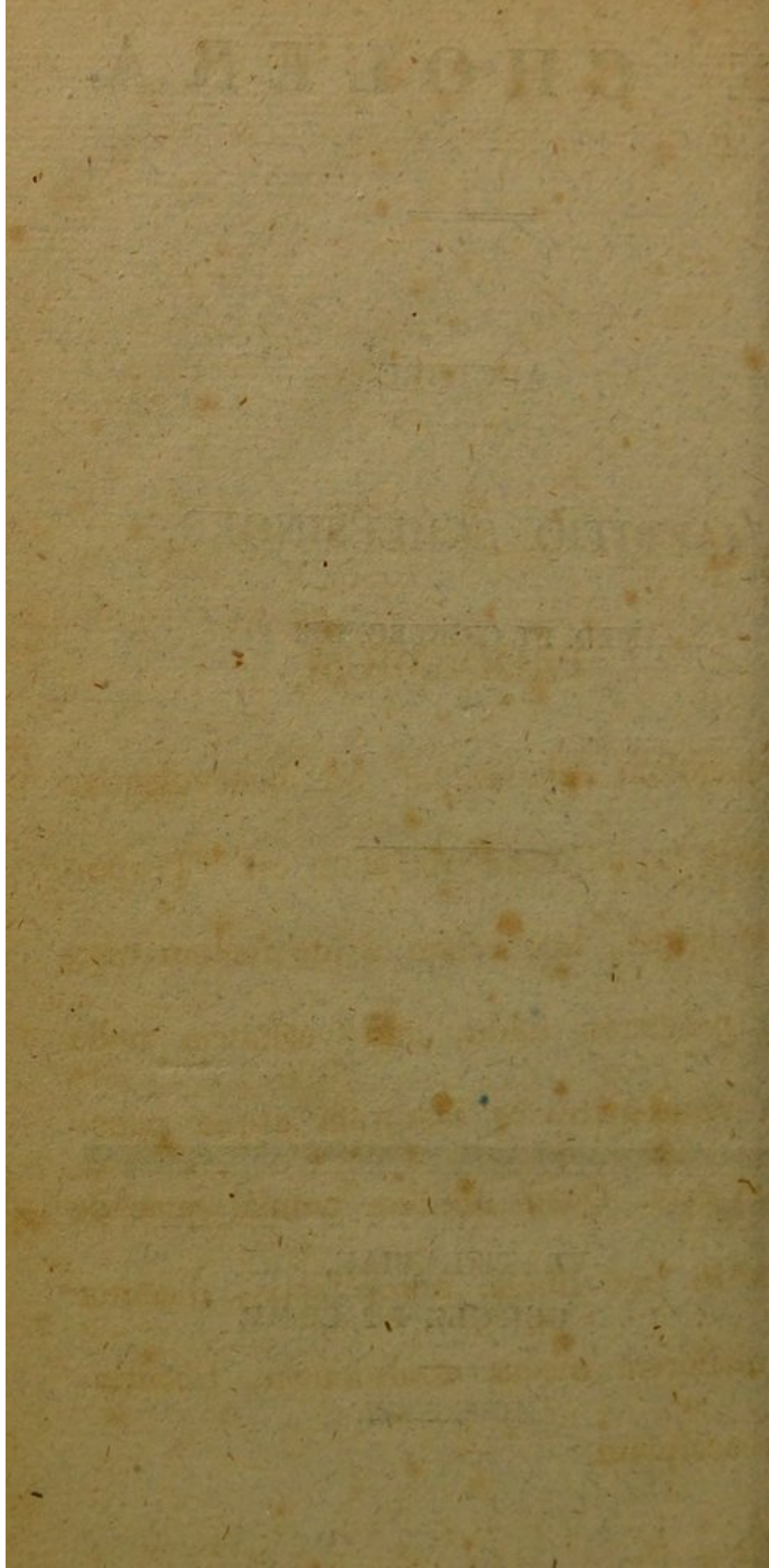
AUCTORE

MAURITIO SCHLESINGER,

MED. ET CHIRURG. DR.

VRATISLAVIAE,
APUD SCHULZ ET COMP.

MDCCCXXI.

PROOEMIUM.

Prooemium plerumque ad benevolentiae
lectoris captationem scriptum est. Propo-
situm igitur, hoc etiam a me factum esse,
tum praeterea addo, me veritatem nullo
mea vitae tempore laesuram atque punc-
turam esse. Quam ob rem omnia, quae de
vitiis in hoc libello a me factis, dicentur
ad meliorem meam eruditionem, libentis-
sime accipiam.

Denique si minimam partem aliis ad
meliorem morbi descriptionem adjicere pos-
sem, consilium meum in hoc libello assecu-
tum est.

LITERATURA.

Non alienum hic esse puto, si primum li-
de morbis tropicis, ad quos cholera pertinet,
re, quoniam in his libris multa ad choleram
oscendam tradita sunt:

BONTIUS, de medicina Indorum. Lugd. Bat.
1642. 1718.

ING, essay on the diseases incidental to Euro-
peans in hot climates with the method of pre-
venting their fatal consequences. London. 1768.
1771. 1777. 1778. 1808. — Uebers. »Versuch
über die Krankheiten, denen Europäer in heis-
sen Klimaten unterworfen sind.« Riga und Leip-
zig; 1773.

L. HILLARY, on the climate and diseases of
Barbados etc. Lond. 1759. — Von den hitzigen
und langwierigen Krankheiten auf den westindi-
schen Inseln. Leipzig 1776.

ROBERTSON, a physical Journal Kept during
three voyages on the coast of Africa and West-
Indies in the years 1772—1774. Lond. 1779. 4.

JAMES CURTIS, an account on the discases of In-
dians as they appeared in the english fleet and

naval hospital at Madras in 1772—83 etc. Edin
1807.

J. CLARKE, observations on the diseases which
prévail in long voyages to hot countries parti-
cularly on those in the East-Indies etc. 2 Vols.
Lond. 1773. 1792. 1809. — Uebers. Leipz. 1777.

D'AZILLE, observations generales sur les maladies
des climats chauds. Paris 1785.

G. CLEGBORN, Beobacht. über die epidem. Krank-
heiten, w. 1744—49 in Amerika geherrscht.
Aus dem Engl. übers. v. Ackermann.

NIC. FONTANA, osservazioni intorno alle malattie
che attaccano gli Europei ne' climi caldi. Li-
vorno 1781. 8. — Des maladies, qui attaquent
les Europeens dans les pays chauds, trad. de
l'italien par Venissant, revu par Ker-
dren. Paris 1818.

BENJ. MOSELEY, a treatise on tropical diseases, and
military operations and on the climate of the
West-Indies. Lond. 1787. — Uebers. »Von den
Krankheiten zwischen den Wendezirkeln und
von dem Klima in West-Indien.« Nürnberg 1790.

ROB. THOMAS, medical advice to the inhabitants
of warm climates. Lond. 1790.

JOHN HUNTER, Observations on the diseases of the
army in Jamaica and on the best means of pre-
serving the health of Europeans in that climate.
Lond. 1796.

P. WADE, on the prevention and treatment of the
disorders of seamen and soldiers in Bengal.
London 1793.

ALL. HUNTER, an essay incident to seamen or
scars in long voyages. Calcutta 1804. fol.

GILB. BLANE, observat on the diseases of
seamen. 3. ed. Lond. 1803.

CAMPET, traité pratique des maladies graves,
qui regnent dans les contrées situées sous la
zone torride et dans le midi de l'Europe. Pa-
ris 1802.

KE, the medical guide for tropical climates.
Lond. 1814.

JOHNSON, exposition of Elementary principles spe-
cially concerned in the preservation of healthi-
ness and production of distempers amongst ma-
nners, travellers etc. in tropical climates etc.
Lond. 1820.

BOYLE, letters on the prevention and cure
of diseases peculiar to hot climates etc. Lond.
1823.

DR CHISHOLM, a manual of the climate and di-
seases of tropical countries etc. Lond. 1822.

JOHNSON, the influence of tropical clima-
te on european constitution etc. Lond. 1811.
p. 27.

JOHNSON, an essay on morbid sensibility of the
stomach etc. to which are added observations
on the diseases of warm climates. Cheltenham
1825.

DR ANNESLEY, Researches into the causes, na-
ture and treatment of the more prevalent di-
seases of India and of warm climates generally;
illustrated with cases, post mortem examinatio-

nis and numerons coloured engravings of morbid structure; in two volumes. Lond. 1828.

HIPPOCRATES, Epidem. lib. V. pop. — De vi acut. LXI. — Aphor. III. XXI. Popul. V. 2 Pop. VII. 40.

Aretaeus, de morb. acut.

OPERA Tralliani (VII) Aetii, Coel. Aureliani (de morb. acut.), Celsi (lib. IV. cap. XI.); Pisonis, Sennerti, Riverii, Ettmulleri, Hoffmanni, Vatri, Teichmeyeri.

TH. SYDENHAMI, opuscula universa, Lipsiae 1714.
MORTON, pyretologia.

JODOC. LOMMII, observationes medicin. lib. III. Jena.
C. G. LUDWIG, instit. medic. clin.

Don Carlos JOSEF ZAPATA, disertacion theoricopractica de la cholera en su estado natural y morbooso manifestando los perpicios, que pueden causar consus alterationis en la humana maquina, modo de conocerlos y corregirlos. (Memor. Acad. de la R. Societ, de Sevilla).

TH. SYDENHAMI (Filii), observation sur un cholera morbus (Sedillot Rec. Period. de la Societ. de Medec. de Paris. T. 22. p. 419).

L. M. CALDANI, memoria intorno ad una specie singolare di quella malattia che si chiama cholera morbus o semplicemente cholera (Mem. della Soc. Italiana Th. 12).

IER, observation sur un cholera-morbus et rapport de Delaporte sur cette observationullet. de l'ecole de Medec. et de la Societ de ris 1807).

ON, faits de medicine (fièvre puerperale compliquées de fièvre scarlatine avec cholera morbus dans son debut) (Ann. de la Societ. de Med. de Montpellier T. 17).

HOYER, de hemiplexia cum aphonia et totali oblivione rerum a cholera triduanum exciter curata (Ephemerid. Acad. Natur. Curios. nt. 3 et 4).

ANT. DOUGLAS, of the cure of the cholera. Med. essays and Observat. by a Soc. in Edinburgh. Vol. 5. p. 2).

MATTEY, observation sur le cholera morbus, évacuation absolue de tout liquide et considerations generales sur l'abus des remèdes. (Annales de la Soc. de Med. de Montpellier. T. 24).

MUREUX, observations de cholera morbus ou asse-galant et indication d'une potion, qu'on peut regarder comme spécifique dans le traitement de cette maladie. (Sedillot Rec. Period. de la Societ. de Med. de Paris).

CHRESTIEN, observations sur l'emploi de la glace et des glaces, dans quelques cas particuliers des maladies (de l'emploi des glaces dans le cholera-morbus). Annales de la Societ. de Med. de Montpellier. T. 2.

MAASKOW, de salubri effectu vesicatorii ab-

domini applicati in cholera ab acri orta observatio. (Acta Joc. Med. Hanniens. V. 1).

De cholera defuncti anatome (ob suspicionem veneni). Miscell. Acad. Nat. Curios. Dec. A. 7. et 2. 1699 et 1700).

H. HENRICI et J. F. MESSER, de cholera morbo Hal. 1710.

J. G. BRENDL, de cholera morbo. Götting. 1747.

B. L. TRALLES, histor. cholerae atrocissimae, quam sustinuit ipse persanavit aegerrime. Vratislav 1753. 8.

W. CURRIE, treatise on the cholera. Philad. 1790.

METTFORD, de cholera. Edinb. 1777.

LEMANN, de cholera. Edinb. 1778.

LYONS, de cholera. Edinb. 1785.

LAUR. PHILIPSON, dissert de cholera. Lundin. 1791. 4.

HARKAN, de cholera. Edinb. 1801.

J. S. SENGENSEE, diss. sur le cholera. Paris 1803.

M. ESMENARD, diss. sur le cholera. Paris 1808.

J. J. BORY, diss. de cholera. Paris 1808.

M. TALLMANN, de cholera (in Eyerel dissertat med. Vindob. ad morb. chron. pertin. etc. Vol. II Vienn. 1789. p. 240. 99).

Reports on the epidemie cholera which has raged throughout Hindostan and the peninsula of India since August 1817 published under the Authority of the Bombay Government. Vol. I. 4to Bombay 1819.

J. JAMESON, report on the epidemie cholera morbus, as it visited the territories subject to the presidency of Bengal in the year 1817, 1818

1819 drawn up by order of the Government under the superintendence of the medical Board. Vol. I. 8vo. Calcutta 1820. p. 325.

REGINALD ORTON, essay on the epid. chol. of India Madras 1820. T. 2.

DOYLE, treatise on the epid. cholera of India. Lond. 1821.

WILL. SCOTT, report of the epidemic cholera as it has appeared in the territories subject to the presidency of Fort St. George etc. Madras 1824. 4to. p. 350.

F. KERAUDREN, de cholera morbus de l'Inde ou Mordechi. Paris 1824.

WHITELAW AINSLIE, observations on the cholera morbus of India. Lond. 1825.

JAMES ANNESLEY, Sketsches of the most prevalent diseases of India: comprising a treatise on the epidemic cholera of the east, statistical. and topographical reports of the diseases in the different divisions of the army under the Madras presidency, embracing also the annual rate of mortality etc., of european troops etc. illustrated by tables and plates. Lond. 1825.

J. H. KENNEDY, (surg. Bombay presidency) notes on the epidem. cholera. Calcutta 1827. 8vo.

ALEX. TURNB. CHRISTIE, (M. D., Madras medic. establ. etc.) observations on the nature and treatment of cholera and on the pathology of mucous membranes. Edinb. 1828. 8vo.

RANKEN, observ. on the epidem. cholera morb. of the East-Indies. (Edinb. med. and. surg. Journ. V. 19. p. 501).

- W. ROBSON, history of the epidem. cholera, as appeared on board H. M. Ship Malabar on its passage from Bombay to the equator 1817 (Edinb. med. and surg. Journ. V. 19. p. 501).
- Account of the spasmodic cholera, which has lately prevailed in India and other adjacent countries and Islands etc. in a letter from Mr. Carbyn to Sir Gilbert Blane medic. chir. transact. Vol. XI. p. I. 1820.
- On the occurrence in Persia of the epidem. cholera in India etc. (med. chir. transact. of Ld. Vol. II. 1823).
- Dr. REHMANN, die Ankunft der orientalischen Cholera am mittelländischen und kaspischen Meere (Hufelands Journ. der prakt. Heilkunde. Jun und Septemb. 1824), et Progress of the cholera morbus from Indier to the mediterranean and caspian seas (in Edinb. med. and. surg. Jour. V. 23).
- Dr. REHMANN, Nachrichten über die indische Brechruhr in der Mongoley. (Magaz. der ausländ. Literatur. von Gerson und Julius. Bd, 15).
- MOREAU de JONNES, über Cholera (Analyse des travaux de l'academie royale des sciences pendant l'année 1824, partie physique. p. 77).
- MOREAU de JONNES, rapport au Conseil superieur de santé sur la maladie pestilentielle, designée sous le nom de Cholera-Morbus de l'Inde et de Syrie. Paris 1824. 4.
- J. ADAM, on cholera morbus (London. med. and physical. Journ. Bd. 48).
- Dr. KARL MEIER, die morgenländische Brechruhr innerhalb Russlands Grenzen. (Magaz. der aus.

länd. Literatur von Julius u. Gerson. Bd. 7) et letter to the chairman and deputy charman of the East Indies from Sir G. Blane, (Edinb. med. and. surg Journ. Juli 1825).

On cholera, more especially as it has occurred during the late years in British India, a letter addressed to Sir J. M'Grigor etc. by Thom. brown. Edinb. 1824. (Edinb. med. and. surg. Journ. July 1825).

LACAILLE (Journ. universel des sciences medicales Janvier 1825).

Dr. LIVINGSTONE, on epidem. cholera as it appeared in China. (Transaction of the medie and. phys. society of Calcutta. Vol. I. Calcutta 1825.

BERGGREN, Königl. schwedischer Gesandtschaftsprediger zu Constantinopel, in einem Briefe über Cholera (im Almänna-Journ. 1824. Asiatic Journ. Bd. 13. 14. 15. und 16).

LESSON, über die Brechruhr auf Amboina (Ferusac Bulletin des sciences medicales. Bd. 7), aus den im October 1823 auf Amboina vom Wund-arzte Lesson während der Duperreyschen Entdeckungsreise niedergeschriebenen Bemerkungen, (auch im Magaz. der ausländ. Literatur, Bd. 15.

CONWELL, über die Brechruhr, wie sie in Indien beobachtet worden ist. (Archives generales de medicine. Bd. 6 et Magaz. der ausländ. Literat. v. Gerson u. Julius. Bd. 15).

GRAVIER, über die Brechruhr. (Broussais Annales de la medicine physiologique Bd. II.). Magaz. d. ausländ. Lit. v. Gers. u. Julius. Bd. 15).

- JOHN CORMICK, on the occurrence in Persia of the epidemic cholera of-India. (medico-chirurgial transactions of London: Vol. 12).
- Transactions, of the medical and physicas society of Calcutta. Vol. I. No. 22.
- Observations on the epidemic cholera as it appeared in China by Livingstone. Vol. III. Append. No. 82. 83.
- Voyage medical autour du monde executé sur la Corvette du Roi etc., par R. P. Lesson. Paris 1829.
- WILLIAM CULLEN, Anfangsgr. der prakt. Arzneykunst. 3r Bd. 2te Ausg.
- Jos. LIEUTAUD, Inbegr. der ganzen medic. Praxis. 3 Thl.
- C. A. W. BERENDS, Vorles. über prakt. Arzneywissenschaft., herausgeg. von D. C. Sundelin. 4 Bd. S. 325.
- FRASER (James B.), Reisen u. Abentheuer in den persischen Provinzen an dem kaspischen See. Jena 1826.
- The American. med. Recorder conducted by several respectable Physicians of Philadelphia. Vol. II.
- MASON GOOD, study of Medicine. Vol. I.
- DEGUIGNES, histoire generale des Huns. Tom. II.
- Reports of Dr. Burrel and Mr. Whyte. (Med. chir. Transactions. Vol. XII.)
- DELLONIUS, voyage aux Indes orientales.
- FIZCLARENCE's Reise aus dem brittischen Lager durch Indien und Egypten nach England in den Jahren 1817 u. 18. Jena 1820.

MOUAT, on cholera morbus in his Majesty's 14th. Regt Berhampore (Transactions of the medical and physical society of Calcutta. Vol. IV. Calcutta 1829.

CHARLES SEARLE, cholera its nature, cause and treatment; with original views physiological pathological and therapeutical in relation to fever, the action of poisons on the system. Lond. 1830.

Dr. A. W. H. HENSCHEL, gelegentliche Erwähnung einiger indischen Volksarzneimittel gegen die Cholera. (Rust's Magaz. f. die gesammte Heilkunde. Vol. 33. S. III. 1831).

Flüchtiger Schattenriss der sogen. Cholera Indica, wie sie 1830 in der östl. Hälfte des europäischen Russlands epidemisch herrschte, v. Dr. Blumenthal. (Rust's Magaz. für d. gesammte Heilkunde. Vol. 33. S. III.)

Dr. RATHKE, über die Cholera. (Rust's-Mag. für d. ges. Heilkunde. V. 33. S. III).

Dr. TILESUS v. T., über die Cholera u. die kräftigsten Mittel dagegen, nebst Vorschlag eines grossen Ableitungsmittels, um die Krankheit in d. Geburt zu ersticken. Nürnberg 1830.

Dr. J. A. SCHUBERT, Heilung und Verhütung der Cholera morbus. Leipzig 1830.

Dr. FR. SCHNURRER, die Cholera morbus, ihre Verbreitung, ihre Zufälle, die versuchte Heilmethode, ihre Eigenthümlichkeit und die im Grossen dagegen anzuwendenden Mittel. Mit d. Charte ihres Verbreitungsbezirks. Stuttg. u. Tüb. 1831.

Dr. FR. G. GMELIN, die ostindische Cholera, aus dem Engl. des John Mason Good übers. u. mit einigen Zusätzen. Tübingen 1831.

Dr. A. RIECKE, Mittheilungen über die morgenl. Brechruhr. 1te Bd. Stuttgart. 1831.

Dr. LICHTENSTÄDT, die asiatische Cholera in d. Jahren 1829 und 30, nach russ. amtlichen Quellen bearbeitet, nebst einer Karte. Berlin 1831.

Dr. LICHTENSTÄDT, die asiatische Cholera in d. Jahren 1830 und 31, nach russ. Aktenstücken und Berichten. Erste Lieferung. Berlin 1831.

Dr. E. J. H. ELSNER, über die Cholera, nebst Versuch, dieselbe zu heilen. Leipzig 1831.

Ueber die ostindische Cholera, nebst vielen eigenen Beobachtungen etc. etc., von James Annesley, aus dem Engl. übers. von Dr. Gustav Himly. Hannover 1831.

Die Cholera morbus, oder kurze Geschichte des Ursprungs und Verlaufs der indischen epidemischen Brechruhr, wie sie seit 1817 geherrscht hat etc. etc., von einem prakt. Arzte. Leipz. 1831.

Dr. CH. FR. HARLESS, über die Cholera Indiens u. Russlands, ihren wahren Charakter, über die bei ihr wesentlich eintretende Art des Darmleidens etc. etc. Braunschweig 1831.

Dr. MORITZ HASPER, über die Natur und Behandlung der Krankheiten der Tropenländer etc. etc. Vol. II. Leipz. 1831

Dr. WOLDEMAR NISSEN, über die Ursachen d. Cholera, nebst Vorschlägen zur Bekämpfung derselben. Altona 1831.

REVISSIMA CHOLETA HISTORIA INDE
A TEMPORIBUS ANTIQUISSIMIS USQUE
AD TEMPORA NOVISSIMA *).

Uerique morbi per saecula plura jam noti pro-
ecto non semper omni tempore eadem sympto-
mata prae se tulerunt, sed e mutata hominum con-
stitutione, e mutationibus in aere terraque et om-
ni e continuo pariente natura, quae non semper
eodem in eadem forma gignit, mutati sunt et alia
antea symptomata mox maligniora, mox benigni-
ora ostenderunt. Nihilominus autem morbi iidem
propter has mutationes nec novi habiti sunt, nec
aliter nominati. Quam ob rem cholera novissi-
mis temporibus saevientem multo quidem dis-
tinctam esse ab antiquorum temporum cholera, mi-
nime vero novum morbum esse existimandum con-
cedo. — Dummodo symptomata hujus morbi
characteristica observamus, plures medicos Grae-
cos cholera significasse cognoscemus. Hoc au-

*) Riecke, Schnurrer, Gmelin, Elsner, Hasper cholerae
historiam multo perfectius et accuratius tractaverunt.

tem ea de causa interdum merito dubitatur, quod nonnulli veteres medici choleram aliis morbis ventriculi intestinorumque abdominis permiscuisse viderentur, (hoc etiam praesente tempore interdum accidit) ideoque eorum significatio cholerae si obscura. Antiquissimis enim temporibus medici ad choleram animum non intenderunt, quum hic morbus raro et sporadice appareret.

Scripta Hindorum nihil de cholera epidemica sed de maligna sporadica cholera continent. *Livingtones* contendit, choleram antiquissimam jam temporibus, Hippocratis tempore, sub nomine *Rolawn* descriptam esse, ibique ipsam malignissimam morbi formam notam fuisse (mort de *chien*). In opere, *Dhanwantari* dedito, cholerae similis morbus indicatur. Apud alios sub universo nomine *Ajirna* (dyspepsia) et *Vidhumar*, *Vischuchi* noster morbus commemoratur. *Bontius* quoque cholerae mentionem facit. Utrum morbus annis 1030, 1374, 1387 in India vastans cholera fuisset, nec ne, dubium est. Hoc autem confirmari potest, choleram in Europa jam nonnumquam adfuisse, quae partim ita maligna fuit ut singuli aegroti intra 24 horas sint mortui. *Sydenham* duas epidemias hujusmodi descripsit quae annis 1669 et 1676 Londini sese ostenderunt. Medio decimi septimi saeculi *Dellonius* (l. c.) medicus Gallicus, de cholera, quam in India Orientali observare potuit, scripsit. Qui morbus tum temporis in regione fluminis *Gangis* substitutusque ad praesens saeculum, quo terribilem mag-

itudinem manifestavit. Medici alii, qui choleram observaverunt, sunt: Paisley 1774 in Madras; Connerat 1774—81 in Arcot et Vallore, ibique etiam Thomsons 1787. Cholera porro observatur 1788 in insula, Mauritio, 1781 in Ganjam; 1781 et 82 in Madras; 1769 et 70 in Puliconda, Amborthal; 1783 in Amborthal; 1787 in Yelore (Dr. Duffin); 1787 in Arcot (Dr. Davis Thomson); 1790 in Trincomale (Thomson); 1804 in vicina regione a Trincomale (Johnson); 1814 in Jaulnah (Willie et Bruikshank.)

Primum vestigium hujus magnae epidemiae apparuit anno 1817 et mense quidem Augusto in urbe Jessore, mense Septembri Calcuttae et Nellore erupit cholera. Inde intra 15 menses urbes Ahyr, Aurungabad, Aumenadgur, Punah, Bombay et totam igitur peninsulam Indiae-Orientalis usque ad ripas sinus Arabici invasit. — Anno 1818 in urbibus Allahabad, Delhy simulque Madras, Pondichery, Carnat, Bellary cholera apparuit.

Navigazione cholera jam primo anno suae eruptionis in plerasque insulas Oceani Indici translata est, et annis 1818 et 19 venit jam in insulas Ceylon, (Isle de France), Mauritium; tum in insulis Malacca, Java, Celebes et Amboina (1823) animadvertitur simulque in insulis Philippiniciis.

Trans peninsulam cholera quoque saevisse dicitur. 1820 apparuit cholera in urbe Bankok et Canton; 1821 in urbe Peking, murum urbis Chinae transiit et usque ad urbem Kuku-choton pro-

gressa est (1826); sed quo magis morbus ad orientem venit, eo magis narrationes incertae sunt.

Postquam per quinque annos multas Indiae Orientalis urbes invasisset, versus occidentem se contulit. Primum apparuit anno 1821 in sinu Persici ripis, simulque in urbibus Surate, Muscate, Benden-Abbassi, Bassora et secunda vice in urbe Bombay.

Morbus nunc in duas diversas regiones vertitur: In prima via se contulit a Bassora secundum flumina Tigrem et Euphratem, et videtur annis 1821 et 22 in urbibus Bagdad, Mosul, Mardin, Diarbekir, Biri, Orfa, Alintab et Aleppo. Inde morbus in ripas maris mediterranei diffunditur; dum cholera in urbe Bagdad fuit.

In secunda via cholera ab urbe Bender-Abbassi contendit in Schiraz 1821; tunc urbs Jedd, mense Septembri invaditur, lente progreditur (1822) in urbes Nai Kashan, Koom, Kosbrun, Sava, Dain, Killat, Nargan, Caspin, Ebner, Sultanieh, Senghan, Mianeh et Tauris. Inde aggre-diuntur Ardehil, Rascht et Babfrusch, urbes in ripa Maris Caspii, et mense Majo 1823 cholera erupit in provincia Schirwan et apparuit mense Septembri ejusdem anni in urbe Astrachan.

Sequentibus annis in Russia lente progreditur, apparuit anno 1829 mense Septembri in Orenburg et vicinis regionibus. Anno 1830 in regiones fluminum Wolgae, Kuris, Donis venit et mense Oc-

libri ejusdem anni etiam urbem Moscoviam cholera aggressa est *).

Haec cholera epidemica in suo cursu omnibus anni temporibus et apud maxime varios caloris gradus saeviebat, non solum in humidis et male ventilatis locis sed etiam in regionibus montuosis et locis vastis et disertis apparuit. Quam ob rem etiam alias adhuc terras, quod autem porro Deus omnipotens prohibeat, minari potest.

Jamjam in Polonia et quidem etiam Varsoviae cholera, verosimiliter bello transducta, eruditur et latius adhuc in vicinas regiones diffundi dicitur. De hac re autem nondum narrare possum.

DE NOMINE ET DERIVATIONE VERBI CHOLERA.

Cholera; Cholera-morbus; Cholirica; cholerragia; cholericæ passio; Passio felliflua. — — *ἰσχυρὰ*. — — Germ: Gallenkrankheit; Gallenruhr; Gallenfluss; Gallensucht; Brechkolik; Brechdurchfall; Brechruhr. — — Gall: Trousse-galant; mal de terre; mort de chien. — — Angl: Cholera; Cholera-flux; Balious-flux. — — Ital: Cholera; Cholera-morbo-collera. — — Belg: Bort; Boorts; Gal-

) Pleraque urbium insularumque nomina contra grammaticæ regulas consulto immutata ad meliorem cognitionem tenui, quod excusare peto.

ziekte; Galbraking; Braakziekte. — — Dan: Galdesot; Galdesygdum. — — Suec: Gallsjuka. — — Island: Gallbusua. — — Hisp: Cholera. — — Lusit: Colera; Colirica. — — Persic: Wleeb. — — Arabic: El Houwah. — Sanscrit. et Hindost: Swetanasa, Seetrus; Murghee; Vishuchi; Stanga; Vandi; Ennerum. Olautha (ab ola descendere et uth ascendere) Morghi, Morschi (unde Mordezum, Mordechim; Mordyxim, mort de chien). — —

Quod attinet nominis cholerae derivationem medici non inter se consentiunt. Alii et plerique quidem veteres dicunt, choleram nominatam esse a fluore fellis ex ore atque ventre (inde a $\chiολη$ (fel) et $ῥέω$ (fluo)); alii a multitudine fluentium humorum, qui sunt felli similes. Non enim, inquit, esse fel, sed esse liquida in colorem fellis similem transeuntia. Ex hac explicatione elucet verbum »cholera« adjective ($\chiολερὸς, α ον$) esse dictum, et substantivum-morbum ($τὴν νόσον$) esse supplendum. — Alii tamen credunt choleram nomen ducendum esse e $\chiοληρά$ (canalis, qui excipit e tegulis aquam coelestem Dachrinne) et adjectatum substantivo »morbus« non propriam sed assumptam significationem substantivi » $\chiοληρά$ « declaratam esse.

Confiteor, me ad explicationem primam et secundam inclinare, nihilominus autem hunc morbum »cholera morbum« nominarem, quoniam substantivum »cholera« solummodo ad hujus morbi significationem satisfaciat, et quisque praesente tempore sciat, qualis morbus sub cholera intelligendus sit. —

Ad accuratius praesentem choleram distinguendum, ab antiqua priorum temporum, adjectiva Asiatica « seu » Indica « probanda sunt.

DE CONTAGIO CHOLERAE.

Semper hucusque medici inter se dissentiunt, num cholera contagiosa an non contagiosa sit, quique autem jure contendunt, hunc morbum esse contagiosum. Numerosa exempla tristia memorum experientiam in hac ratione tutiorem faciunt. Permulta enim exempla arguunt, cholera cum malorum contagiosorum caractere eruisse, idemque morbi hujus cursus, qui fere semper lente et gradatim procedit, docet, ita ut singulares casus, qui contagium non ostenderunt, propterea non contrarium probare possint. Sine dubio cholera praesente tempore a causis singularibus, quibus medici morbificis viribus vel variis climatis variationibus explicare studuerunt, originem suam habet.

Quum vero cholera, quamquam sententia pro contagio magis magisque intelligitur et conseruatur, pervario modo diffunditur, ea de causa propter adhuc incerti sumus de contagii genere.

Quaeritur nunc igitur, utrum cholera sit contagiosa, an miasmatica, an simul contagiosa et miasmatica.

Decurrente cholera contagium oriri videtur, quod vis et amplitudo celerrime et magnopere

accrescit, quo cholera in locos distantes propagatur et diffunditur. Non solum diffusio cholerae epidemicae sed potius progressus et abitus huius morbi ab uno loco ad alterum, plerumque secundum magnorum fluminum cursum, ad commercia, simulque quod cholera in locis et anni temporibus apparet et perdurat, in quibus nullae casae existunt, quae ejus primae procreationi favereant, contagium probat.

Si recte contendatur, ventus nec cholerae cursum impedire nec accelerare, imo etiam cholera interdum in directione plane ventui contraria diffundi, tunc hac sententia contagii argumentum maximi momenti est datum. In hoc casu enim si materia, quae aeri non communicari potest, morbum propagat et nil aliud esse videtur nisi contagiosa materia. Quae vero sententia non in omnibus casibus recte est existimanda.

Sunt autem adhuc aliae causae, quae morbum contagium probant et affirmant. — Cholera multis locis non apparuit, qui iis vicini erant, ubi morbus regnavit, et quidem ea de causa non apparuit, quod aut homines cholera laborantes illi non venerunt, aut cautionibus diligentibus contagium ab illis locis impeditum est. Quum autem homines ad se tuendos locum, quem cholera regnavit, reliquerunt, tunc saepe contagium sine morbo signo jam secum tulerunt, ita ut aut ipsi aut alii in hunc morbum inciderent et tali ratione cholera diffunderent.

Si nonnulli contagium ea de causa esse ne-
ant, quod ex eorum sententia contagium apud
m saepe frequentem morbi decursum non for-
ari possit, profecto non verum contenderunt.
ter omnes enim constat, tempus ad contagium
occreandum nunquam accurate constitui posse.

Si alii choleram non morbum contagiosum
tant, quod multi homines contagio expositi et
m hoc morbo per longum tempus occupati, at-
amen non inficiebantur, tunc haec sententia nihil
ad demonstrat, nisi omnes homines ad conta-
m accipiendum non dispositos esse, quod autem
ad omnes morbos contagiosos observari solet.
altera vero parte certae observationes adsunt,
ae iterum demonstrant, choleram hominum so-
tate magnopere divulgata esse, et ex obser-
ione jam supra commemorata, morbum secun-
m fluminum cursum et secundum magnarum com-
ecii viarum directionem concludi potest, conta-
m per homines communicari. — —

E nova et meliori explicatione contagium ha-
ur semen organicum vivum, quod sicut omnia
semina organica e quodam formationis sche-
e ad singulare vitae formaeque genus excoli-
, et non solum propagandi sed etiam se multi-
candi aut augendi facultatem habet. Si hanc
licationem teneamus, sententiam contra conta-
m faciliter confutari potest eorum, qui ex ety-
ogia verbi »contagii« a contactu, contendunt,
nines, quamquam alios cholera laborantes teti-
ent, attamen ab hoc morbo liberos manuisse.

Alio igitur nullo modo nisi aegrotorum contactu cholera communicari potest? Nonne credere possumus, contagium etiam corpus humanum circumdare, propinquum aëra complere, ita quidem, ut morbus ipsa hujus aëris vi non autem contactu aegroti in alios homines transferri possit.

Si morbus quidam ab aëre aut solo originem ducit, ideoque miasmaticus est, tunc multi uno eodemque tempore corripuntur; si vero morbus naturae est contagiosae, homines sensim sensimque invaduntur (quod cholera epidemica hodierno tempore divulgata ostendit), quoniam certum temporis spatium praeterlabi opus est, priusquam contagium ex uno homine ad alium transfertur.

Pathologia docet, miasma in contagium nec autem contagium in miasma converti potest. Experientia vero ostendit, choleram in sua patria primum mere miasmatica ratione ortam esse, postero tempore naturam contagiosam accepisse, dum autem morbus characterem miasmaticam non amisit. Quam ob rem natura hujus cholerae epidemicae contagiosa, propter ejus symptomata varia et singularia, propii generis a multis medicis existimatur. — Ex his omnibus conjecturam facio, miasma primitivum, quod evomitis et alvi dejectis materiis et aliis corporis secretis exhalationibusque fortasse conservatum erat, cum contagio ad quoddam contagiosum principium, cui nomen contagium miasmaticum tribuere mihi licerem, se conjungere potuisse, quod ad alios se diffundere vim haberet. Tunc non dubium esset, quin huic

contagio miasmatico facultas inesset, qua ad
 terias et praecipue ad lanam vel ad res laneas
 non solum adhaerescere, sed etiam in iisdem re-
 bus inhaerere possit, tali modo propagetur, et ad
 transferendum morbum in locos remotos det oc-
 casionem. Omnino autem non oppugnandum est,
 pleraque contagium proprii generis esse debere,
 cum saepe in iis locis non erumpit, ubi omnes
 causas eam expectandi adsunt, dum iterum illic
 pararet, ubi eam minime timendam esse credi-
 unt. —

Nonnulli credunt, contagium non solum in
 aegrotum circumdante esse, sed etiam ato-
 mae hujus contagii satis fugaces esse, ut aëre in
 varias directiones longissime diffundi possint et
 in hominibus ad hunc morbum dispositis vel in-
 cando vel etiam cute vel alio modo communi-
 cari. Quae sententia ea de causa falsa est existi-
 menda, quod tunc contagio extensio in aër infi-
 nitur. Inter omnes autem satis constat,
 contagium cum aëre universo conjunctum sensim
 vim suam amittere, et denique neu-
 tram partem sequi. Sed ex alia ratione illa falsa
 sententia, si affirmaretur, etiam periculosa esset,
 nam omnes illae salubres et utiles provisiones
 morbum impediendum negligerentur. Contagium
 tum commercio et consuetudine non impe-
 ditur cum sanis hominibus ad validos transfertur,
 cum autem, hoc impedito, contagium longiori
 propagatione carens de novo non oriri potest
 necque exstinguitur.

Experientia denique doced, quod autem antiquissimo tempore durantibus magnis pestibus jam observatum est, animalia, regnante cholera in morbos quosdam incidisse, exempli causa pecora corunta, camelos, elephantos, canes, simia grues, gallinas etc. — Utrum hoc contagio aut miasmati aut utrique tribuendum sit, nescio. —

DE NATURA CHOLERAE.

Non minus difficile est judicatum, quae cholerae natura sit. Quis dubitet, quin sedes hujus morbi in digestionis organis sit et praecipue ventriculo et intestinis, quod insolitis et vehementibus sursum deorsumque secretionibus certe affirmari potest. Sed haec symptomata morbosa canalibus alimentariis, non primam hujus morbi causam tradunt, sed signa mutationum in systemate sanguifero et nervoso praecipue sunt existimanda.

Morbum hunc esse intestinorum inflammationem nullo modo accipi potest. Si etiam intestinorum inflammatio quibusdam symptomatibus cholerae similis est, attamen decursus et cetera symptomata amborum morborum magnopere inter dissentiant. Ad affirmandum choleram non esse intestinorum inflammationem haec sunt argumenta. Omnis magna inflammatio cum symptomatibus febrilibus incipit, hoc autem raro in cholera observatur. Apud inflammationem dolores saepissimi tantum sunt, ut levissimus digitorum tactus non su-

lineri possit, quod vero in cholera non solam animadvertitur, sed etiam e contrario frictiones fortes et assiduae maxima utilitate sunt. Tumor, ardor, secretionum interruptio, propria igitur inflammationi symptomata, in cholera aut omnino aut plerumque absunt; ex alia parte autem cholerae alvi dejectiones aquosae explicationi inflammationis contradicunt. — Maximam quidem sitim in cholera aegroti accusant, attamen lingua nec siccitatem nec calorem ostendit, sed potius interdum frigescere solet. — Multi e cadaverum sectione inflammationem demonstrare volunt, sed eorum argumenta non hanc rem probantia et satisfaciencia sunt. Quae inflammationis signa saepe habebantur nil nisi signa congestionis magnae fuerunt, et profecto saepe difficillime est, veram inflammationem a multis similibus signis congestionis plane discernere. — Multi narrant, intestina inflammata se reperisse, nihil autem dixerunt de textura intestinorum et cutium rubefactarum (qui color ruber non talis erat, qualis apud veras inflammationes animadvertitur), ex quo solummodo judicari posset, utrum inflammatio, an congestio an gangraena, an causa mechanica, remediis orta, adfuisset. — Alii in hominibus, hoc morbo brevissimo tempore mortuis, inflammationem vidisse voluerunt. Sed inflammatio in nonnullis horis non perfecte excoli potest, dum eodem tempore congestio magna celeriter oriri valet. — Remedia antiphlogistica, (exempli causa calomelas et venaesectio), quamquam in hoc morbo fere semper optimo cum

eventu sunt data, inflammationem existentem non demonstrant, quum eadem medicamenta in variatione et in variis morbis cum utilitate adhiberi possunt. — Quis autem contra magnam inflammationem laudanum, oleum menth. pip. et cajeput et alia olea aetherea et medicamenta incitantia, quae in cholera saepe cum utilitate in usum vocantur, adhiberet? Nonne haec medicamenta opinatam inflammationem rejiciunt et contra eam dicunt? Exempla etiam docent, interdum sed raro venae-sectionem non institutam esse, sed remedia incitantia cum utilitate in usum vocata esse; ubi autem venaesectio non opus est, et remediis incitantibus utuntur, in his casibus profecto inflammatio non existit. — — Morbosa signa, quae in cerebro et medulla spinali inveniuntur, et quidem arachnoidea non pellucida et cum pia matre accreta, frequens exsudatio sanguinosae lymphae sub pia matre et in cranio et in columna vertebrali, magna vasorum sanguiferorum congestio, piae matris, praecipue circa caudam equinam, interdum medullae spinalis substantia subruber et mollis — evidentem quidem statum inflammatorium ostendunt, eo magis autem inflammatio est dubitanda, cum durante morbo talia symptomata absunt, e quibus de morbo magno cerebri et medullae spinalis conjectura fieri potest. — Alii ea de causa inflammationem probare credunt, quod urinae secretionis est impedita. Ubi autem magna copia materiarum aquosarum vomitibus et alvi dejectionibus cernitur, renibus materia evacuanda fortasse

best; praeterea autem spastica vi urinae secretio impediri potest.

Ex his omnibus commemoratis argumentis quodammodo elucet, cholerae naturam non mere inflammatoriam esse. —

Systema nervosum in cholera magnopere morbosum esse, quod facile symptomatibus multis spasticis intelligi potest, nemo negabit. Attamen cerebrum leviter modo est morbosum, quum ejus functiones conscientiam et memoriam saepe etiam brevi tempore ante mortem manifestant. — Multo magis autem abdominis nervi male affici videntur, quibus ille dolor ardens et premens characteristicus in regione epigastrica verosimiliter oritur. A nervis abdominis medulla spinalis etiam excitatur et ex hac excitatione etiam symptomata spastica extremitatum oriri videntur.

Ob symptomata spastica Curtis hunc morbum, choleram spasticam nominavit. — Dozent credit, cholerae naturam consistere in vehemente spasmo totius canalıs alimentariı et quidem clonico cum invicem constrictione et extensione ideoque morbum epilepsiam canalıs alimentariı nominavit. Ejusdem sententiae est Berends (l. c.). — Thomas choleram numerat ad neuroses. Loder naturam quaerit in affectione plexus solaris. Keraudren contendit, choleram epidemicam in nervoso-spasmodica incitatione consistere. Scott credit, morbum e minuta nervorum vi oriri. Kennedy choleram contusione cerebri orta et quidem incognita causa effici putavit. Ludwig (l. c.)

dicat » causa proxima est materia acris, intestina
 » stimulans et in duodeno potissimum haerens; in
 » hac enim intestinorum parte et ob nexum et si-
 » situm ejus prorsus singularem, materia non rite
 » digesta et acris obicem invenit, morbum inchoat,
 » tumultus inde sursum deorsumque continuat, con-
 » strictiones et quasi convulsivos motus ventriculi,
 » intestinorum et abdominalium musculorum con-
 » citat. « —

Systema nervosum magnam cholerae partem occupare, concedi debet, non autem in spasmis solummodo vera cholerae natura ponitur, et jam ea de causa, quod nondum certe persuasum est, utrum spasmi hujus morbi in via primaria, an secundaria (quod posterius mihi verosimilius est) orti sint.

Propius fortasse ad veram cholerae naturam accedamus si maximam sanguinis mutationem, durante hoc morbo, diligentius consideramus. Quum sanguinis oxydatio vel decarbonisatio aliqua ex causa impedita est, haec propria et celer sanguinis mutatio vim insolitam in functiones vitales habet, et multa hujus morbi symptomata ex hac causa facilius sunt intelligenda.

Sanguis venosus est niger, densus saepe viscidus, et non amplius ventriculum cordis sinistrum incitare et ad reactionem impellere valet. Quam ob rem cordis pulsatio est debilis et levis, ita ut pulsus sensim sensimque exstinguatur. Arteriae insolitum sanguinem non accipere possunt, qua de causa sanguis colligitur et accumulatur in venis

totius corporis easque extendit, ideoque extremitates et quoque facies, ubi cutis tenuior est, subcoeruleum colorem accipiunt. — Sanguinis circulatorio partim impeditur vel potius omnino perturbatur, ex quo plerique medici spasmos (quod etiam magis quam verosimile est) respirationem suppressam, pectori anxietatem, gravedinem in corde et cordis scrobiculo oriri explicant. Tenuis arteriae nullum sanguinem ad peripheriam adducunt, quam ob rem cutis functiones sunt suppressae, quae autem verosimiliter ad canalem alimentarium transferuntur, indeque illa permaxima fluidorum copia aquosorum verosimiliter oritur, quae partim vomitionibus partim alvo secernitur.

Jähnicen (l. c.) credit, choleram in singulari directa sanguinis analysi, in sejunctione fluidarum partium a solidis positam esse, et illas partes fluidas semper transsudationem per superficiem intestinalem petere. — — Ille viscidus et frigidus sudor, quo corpus in posteris morbi vehementibus impetibus obtegatur, fortasse naturae opera ad decarbonisationem sanguinis in venis haerentis consideranda est.

Haec sanguinis qualitas est res maximi momenti in consideranda cholerae natura. Attamen pleraque symptomata e sanguini mutato explicata ab aliis medicis iterum simili modo a nervorum vi derivantur, dicentibus, morbosos et incitatos nervos vim perversam habere in vasa sanguifera, sanguinis congestionem favere et sanguinem in partes interniores pellere, inde mutata cordis pul-

sationem arteriarumque, anxietatem, inquietudinem, cutis colorem pallidum et frigus, vertiginem, dysacoiā, capitis obnubilationem et capitis alias affectiones oriri. Tali ratione alia adhuc symptomata nervorum perversa vi explicantur.

Utrum igitur spasmi conjectionem sanguinis, an sanguinis congestio spasmos efficiant, major et propria experientia certius judicare potest. Hoc mihi persuasum est, choleram in perversa et valde morbosa functione systematis sanguiferi et nervosi positam esse.

Restat nunc adhuc nonnulla de bilis secretionē disserere. Priori tempore natura cholerae posita est non solum in aucta bilis secretionē, sed etiam et plerumque in morbosa bilis secretionē. Haec sententia ab omnibus fere antiquissimi temporis medicis usque ad Saundersum recte judicatur.

Crediderunt enim, bilem in vesica fellea se colligere ibique haerere, simulque eam vel aestus calore acrem fieri vel miasmate epidemico, neque minus existimaverunt, talem acrem bilem, si subito in canalem alimentarium infunditur, ventriculum et omnino canalem alimentarium ad vehementes secretionē incitare. — Hippocrates (popul. v. 27) narrat »Bianti pugili, quum natura vorax esset, contigit ut in affectiones cholicas, bilis sursum ac deorsum exeuntes delaberetur« etc. — J. Lommius dicit »bilis supra infraque magno impetu prorumpit, primum liquidior, pallida et subflava, dein crassior majorem colorem exhibens flavum scilicet prasinum coerulenū aut etiam nigrum. —

Nunc autem jam plures medici et nominatim Curtius, Chisholm praecipue autem Johnson sententiam contrariam in hac cholera epidemica, et eundem de impedita non suppressa bilis secretionis argumentis defenderunt. Nonnulli medici impeditam bilis secretionem propterea oriri putant, quod refrigerium cutis transpirationem supprimit; et quoniam autem cutis functiones cum iis hepatis et cum bilis secretionem cohaerent, ea de causa quod si bilis secretio impediretur, ita ut ea iterum non parens bonum signum inter morbum haberetur. Curtius inter alia dicit, aegrotum, si bilis in alvi ejectionibus apparuit, in meliorem conditionem transisse et morbum faustum eventum habuisse. — Alii medici naturam cholerae epidemicae in spastica contractione choledochorum constrictione ponunt, quod si bilis in duodenum infundi impeditur, et confirmant hanc sententiam eo, quod durante morbo secretio biliosa absit, dum post mortem vesica felle cum bile completa invenitur.

Bilem in cholera hac epidemica non, ut fieri solet, secerni minime negari potest et jam e plerisque et apud viventes et in cadaveribus institutis observationibus facile est intellectu; attamen vero secretio bilis mutata non tanti momenti est ut praecipue in hac re cholerae natura ponatur.

Quod denique ad explicandam naturam cholerae sententias de inflammationis varietate, de irritatione inflammata (irritation phlogistique. Gravier, Roussais), de nervositate (Tilesius), de inflammatione spuria et occulta attinet, nihil aliud

nisi incertum et indefinitum de hac re mihi ostendunt. In arte medica nihil spurium, nihil occultum esse licet, melius est dicere »nescio«; tunc enim idem et alii cum majori studio ad incognitum detegendum contendunt et levi iudicio non erunt contenti. —

DE CAUSIS OCCASIONALIBUS ET PRAEDISPONENTIBUS.

Hippocrates jam dicit, morbos, si anni tempora insolito modo praetereunt, etiam irregulares et insolitos esse. — Sine ullo dubio concedendum est, varietates et mutationes aëris et omnino anni tempora permulta ad morbos varios, quibus homines sunt subjecti, conferre.

Huic sententiae in cholera iudicanda omnes medici consentiunt. In quamquam re autem haec varietas et mutatio anni temporum constat, nondum plane est apertum. Multi medici, exempli causa Hunter, Macartney, Abernethy, Newton, Davy, Ritter Johnson, Annesley, credunt, choleram in mutata electricitate, quae ex eorum sententia cum humanae vitae functionibus magnopere complicata sit et cohaereat, esse positam. Alii medici in tenuibus invisibilibus aeris principiiis, alii in quibusdam soli exhalationibus morbificis, alii in aeris humiditate (Pringle) cholerae originem quaerunt. Schnurrer (l. c.) credit, choleram positam esse in variis rationibus telluricis, et prae-

que quidem in terrae motibus et concussionibus
 volcanicis, quamquam experientia contradicit et do-
 t, nec ante nec post haec phaenomena choleram
 semper adfuisse. Cleghorn, Sydenham, Cul-
 len existimant, choleram praecipue ex atmosphaera
 inde calida oriri.

Omnes vero hae causae partim hypotheticae,
 partim quidem verosimiles nec autem constantes
 sunt considerandae. Temporibus omnibus choleram
 cognoscere posse, experientia jam docuit. Morbus hic
 videtur epidemicus ex mea quidem sententia ab in-
 cognita aeris et temporum anni mutatione pendere
 videtur. —

Plerique medici (Hippocrates, Ammianus
 Marcellinus Bacon, Short, Rutty,
 Buchan, Jameson, Annesley, Good,
 Gasper) consentiunt a calore perdurante, quem
 non frigus moderatius sequitur, causam occasionalem
 cholerae proficisci. Haec enim celer tempera-
 turae mutatio facillime refrigerium efficit. Homines
 verumque vespertino et nocturno tempore refrige-
 riis expositi sunt; quam ob rem multi hoc tempore
 subito hoc morbo corripiuntur. Huc igitur pertinet
 subitanea refrigeratio aëris vehemente et largi im-
 petus; ventus frigidi, sicci post calidam humidam
 aeris conditionem. E sententia nonnullorum medi-
 corum quaeque cholera epidemica anni tempore
 illud incepit, quo refrigerium faciliter accidere
 potest, et tunc per brevius aut longius tempus cho-
 lera duravit.

Aliae porro causae, quae cholerae favent sunt: Potus frigidi calente corpore; nimius usus frigidorum, vel magnopere pinguium, corruptorum vel non recentum ciborum; nimius usus potuum spirituosorum, novi vini; porro piscium ova (praecipue Cyprini barbi L. Lucius barba) deinde corrupta caro; poma multa acidula, cucumis melo, cucumis, praecipue quum post horum fructuum usum multum bibitur; denique si ventriculus cibus obruitur.

Praecipue autem ad choleram disponuntur, qui per longum tempus in solis ardore laboraverunt et mox ineuntibus frigidis nebulis vel frigidis noctibus refrigerium acceperunt; commoratio continua in frigido et humido aere; accubatio corpore sudante in solo humido; domicilia humida et profunda; paludes; aquae putrescentes; interrupta et impedita sanguinis circulatio; magis venosus et carboneo, hydrogenio aliisque acribus materiis nimie auctus sanguis abdominis; suppressa vel retrograda cutis transpiratio; refrigerium pedum; pediluvia pedum incauta; arthritis retrograda; suppressae haemorrhoides, lochiae et menstruatio; loci, in quibus febres intermittentes et remittentes regnare solent, cholerae favere videntur (Annesley); omnia, quae corpus directe vel indirecte debilitant, quam ob rem fames, omnis nimia virium contentio, magnae et periculosae cupiditates et vehementes animi affectiones, ira, molestiae, terror etc. praecipue autem morbi timor et anxietas; doses magnae medicamentorum, quae vomitum, diarrhoeam et spasmos in ventriculo et omnino in canali alimentario incitare possunt.

SMPYTOMATA.

Cholerae symptomata et qualitative et quantitative varia apparent, quod et a majore aut minore dispositione, et a bona vel mala, forti aut lebili corporis constitutione pendet, quod cholera aggreditur.

Plerique medici hucusque omnia morbi symptomata e decursu nominaverunt, attamen nullastudia eorum distulerunt. Ii, qui primi stadia acceperunt, praecipue Adam, Annesley, Colledge, Lindgroen, Hasper et nonnulli medici Russici sunt. Sed non solum horum stadiorum nominatio, sed etiam constituendi eorum fines, quum omnia symptomata singulorum stadiorum non magnam disjunctionem ostendunt, difficultates praesent, neque tempus est accurate definiendum, quoniam unum stadium in alterum transeat.

I. Stadium prodromorum seu invasionis.

Facies instantem morbum praecipue indicat et quidem anxietate quadam, magna et singulari inquietudine, tristitia, dum aegrotus interrogatus nullos dolores et omnino nihil accusat, imo etiam in hac conditione dicit, se bene agere. Ea de causa maximi momenti est, ne medicus aegrotum initio morbi examinans fallatur. — Pulsus quidem adhuc plenus et durus, plerumque autem acceleratus et suppressus, ceterum non ejusmodi ut medicorum minimum attentum faciat. Mox autem ab aegroto sentitur: nausea, quaedam capitis gravitas et ob-

nubilatio, magna debilitas et lassitudo, plenitudo quaedam ventriculi, molestiae in ventriculo et tractu intestinali; leves in musculis extremitatum praetereuntes dolores (Burrell); agrypnia; paulum frigore tactum horrere; nulli abdominis dolores etiamsi abdomen prematur. Excrementorum qualitas hoc tempore pendet a conditione digestionis, plerumque autem hae sunt consistentiae minoris. Urinae secretio est parca et rara. Abdomen intensum.

Haec omnia symptomata non ordinem sequuntur, sed unum alterum aut antecedit aut sequitur; interdum plura eodem tempore apparent. Pleraque horum symptomatum sunt parvi momenti et leviter praetereunt, imo etiam interdum evanescent, ita ut aegrotus in bona conditione se existimet. Quam ob rem haec symptomata saepe non intente observantur, saepius autem aegrotorum culpa non videntur.

Quam diu hoc stadium duret, non certe constitui potest, et ab aegroti dispositione et intensitate contagii pendet.

II. Stadium eruptionis et incrementi.

Dolor characteristicus ardens inter scrobiculum cordis et umbilicum. Vomitus primo ciborum, mox autem tenuis aquosi, aquae oryzae similis liquoris, in quo flocci mucosi et materiae albuminosae nant. Alvi dejectiones et quidem primo faecium restantium, deinde liquorum muscosorum, qui ple-

umque magna cum vi sed sine dolore dejiciuntur. Iae secretiones primum, ut jam dictum, sine doloribus apparent, sensim sensimque autem cum vehementibus torminibus et tenesmo conjunguntur. Aegrotus post has primas secretiones in meliori conditione se credit, sed paulo post vel nonnullis traeterlapsis sexagesimis horae partibus valde frequentes et dolorosae alvi secretiones sequuntur. corporis vires labuntur; extremitates frigescunt, a scido frigidoque sudore interdum teguntur, sunt coloris subcoerulei et corrugantur; facies decomposita et collapsa; aspectus perturbatus; oculi conditi, cum subcoeruleo annulo circumdati, languidi. — Abdominis dolores ostendunt typum quandam periodicum et magna cum vehementia est nonnullarum horae sexagesimarum partium intervalla redeunt et aegrotum cogunt, ut alvum imponat. Quae autem excretiones alvinae hos dolorem impetus vehementes aliquantulum minuunt. Alvi dejectiones nunc semper frequentius et uberes observantur, et valde notatu est dignum, in hac maxima copia liquores alvini excernantur. Vomitus magnopere frequens. Potus etiam in magna copia sumti, statim iterum evomuntur. Quum aegrotus se movet, tunc statim dolores abdominis redeunt et cum his etiam secretiones alvinae. Maximum frigus occupat extremitates praecipue brachia, manus, carpum et genu. Sitis continua, maxima intolerabilis, simulque autem lingua est humida, frigida et muco albo oblecta. Dolores abdominis nunc frequentiores et fortiores, praecipue auctus

dolor ardens in regione epigastrica, quae calida est tangenda. Spasmi magis tonici quam clonici, in universum vero maxime varii primum extremitates omnes corripunt, magis magisque augentur. Extremitatibus invasis proxime corripuntur abdominis, tunc pectoris et diaphragmatis muscoli; facie autem, dorsi et regionis lumbalis muscoli nunquam vel rarissime in hoc morbo a spasmis invaduntur. Cum his spasmis aurium susurrus, interdum surditas, quaedam vertigo, majores molestiae in regione epigastrica et praecordiis conjunguntur. Universum virium collapsus, respiratio difficilis, interrupta et omnino irregularis. Pupillae dilatatae. Pulsus adhuc debilior et levior ac antea, ita ut paene in carpo tangi possit. Spastici impetus in extremitatibus multo fortiores et frequentiores.

Hoc stadio durante secretio urinae est parca et quidem sine colore et cum molestiis fit, plerumque autem esse solet suppressa urinae secretio. Secretio bilis non observatur. Numquam enim in hoc stadio vestigium bilis ullum in secretis animadvertitur et non prius apparet nisi morbi vehementia minuitur et bilis iterum in duodenum influere potest. Secretio omnium glandularum est impedita. — Sanguis est niger, crassus, viscidus, oleosus, interdum non e vena fluere vult; sanguis arteriosus formam sanguinis venosae plerumque habet.

III. Stadium exitus.

a) Malus exitus.

Dolores abdominis summum vehementiae gradum assequuntur simulque frequentiores et magis continui sunt. Respiratio aut valde lenta et oppressa aut accelerata et impedita; pulsus in carpo non tangitur; spiritus frigidus; os et lingua magis rigescunt; oculi rigentes; cornea languidum adfectum praebet et collabitur; corporis cutis magis rugatur, praecipue in extremitatibus, quasi per longum tempus hae in aqua calida fuissent. Frigus totum corpus occupat. Sudor viscidus, frigidus in toto corpore prorumpit. Vox debilis, rauca, et singulariter mutata, inde illud characteristicum nomen »vox cholERICA«. Permagna inquietudo et anxietas, lipothymia. Facies hippocratica. Mors.

Vomitibus et alvi secretionibus brevi tempore ante mortem desinunt, interdum autem fieri solet, liquorichororem ichorosum ex ore et ano fluere, usque ad mortem.

Conscientia et omnes fere animi vires usque ad mortem manent.

In pessimo cholerae statu spasmi repente cessant, ita ut aegroti viginti sexagesimas horae transactas, aut dimidiam horae partem usque ad duas horas lethargici fiant et moriantur. In hac conditione aegrotus nihil accusat, nihil postulat nisi quietem. Nec vomitus, nec alvi dejectio.

tionones, nec inquietudo, nec sitis adsunt. Vires autem animi turbatae sunt.

b) Bonus exitus.

Quum morbum ad bonum finem se vertit tunc excretiones alvinae et vomitus minuuntur. Bilis secretionis vestigia iterum apparent, quod semper hoc tempore faustum signum est habendum. Inclinatione ad urinam mittendam iterum rediit, auturina mittitur. Pulsus, quamquam adhuc debilis et levis, magis magisque plenior, durior et regularior sentitur. Calor cutis rediit et augetur. Sitis vehemens et ille dolor ardens in regione epigastrica minuitur. Excretiones sursum et deorsum et spasmi non solum mitiores sunt et rarius apparent, sed etiam sensim sensimque desistunt. Facies adspectum meliorem praebet. Cutis iterum calidior. Respiratio liberior et spiritus non amplius frigidus sed regularis. Oculi vegeti et clari. Labia et os iterum rubescunt. Anxietas et inquietudo amittitur et aegrotus ad convalescentiam progreditur.

c) Morbi posthumi.

Non semper cholera cum fausto exitu directe in sanitatem transit, sed plerumque per longius tempus magna debilitas praecipue in toto digestionis apparatu remanet. Interdum etiam debilitas unius vel alterius extremitatum per plures dies post convalescentiam durans animadvertitur. In casibus singulis sed raris morbus etiam amentiam

reliquit, quod eo magis est admirandum, quoniam durante morbo stupor nec autem inconscientia observatur (Blumenthal l. c.).

Frequenter apparet transitus proprius in morbos inflammatorios, quorum autem decursus saepe parvus observatur. Non raro enim cholerae sequuntur febres cum affectionibus inflammatoriis cerebri cutium, ventriculi, intestinorum et hepatis. Interdum febris nervosa stupida cum cholera coniungitur et plerumque, si aegrotus in primis diebus non interficitur, in febrem nervosam lentam transit, quae in celeri aptorum medicamentorum usu sanatur, frequenter autem metastasibus et quidem parotidum tumoribus, finitur. — Saepe cholera in formam febris remittentis aut intermittentis transit (Jameson, Subow Carpinski, Masslow, in l. c. Lichtenstädt). In nonnullis casibus observatum est, aegrotos, qui a cholera convalescere viderentur, a febre correptos esse, cuius character magnopere putridus fuit. Interdum oritur etiam e morbis posthumis hydrops, amblyopia et surditas. — Nonnumquam cholera unum vel alterum ei propriorum symptomatum, exempli causa vomitus post quemque ciborum potusque sumus, perseverantes diarrhoeas, urinae retentionem reliquit. Sed hi casus hoc tempore vitam raro minantur.

Symptomata diagnostica.

Sanguis venosus est niger, crassus, viscidus, non oxygenatus sed magis carbonisatus, inde in

organis interioribus colligitur et organorum functiones corrumpit. Aucta secretio ventriculi et canalis alimentarii sursum deorsumque. Impedita bilis secretio. Suppressa urinae secretio. Dolor ardens characteristicus in regione epigastrica et cordis scrobiculo, Spasmi, Corrugatio extremitatum. Animus demissus et afflicatus, Conscientia usque fere brevi tempore ante mortem semper manens. Vox singulari modo mutata, inde etiam ab nonnullis » vox cholericæ « nominata. Status exhaustus omnium fere functionum vitalium. Faciei insolitus aspectus.

Quantopere hæc cholera epidemica his symptomatibus a cholera priorum temporum et aliis morbis differat, facile est intellectu.

Symptomata prognostica,

ex iis locis elucent, in quibus supra sub a et b. studii tertii sermo erat.

Denique notandum est, symptomata hujus morbi non semper ordinem eundem observare et nonnulla imo characteristicæ interdum abesse. Plerumque cholera juxta cetera symptomata cum diarrhoea incipit, quam vomitus, spasmi et alia symptomata descripta sequuntur. Rarius cholera cum diarrhoea, spasmodicis ceterisque symptomatibus et quidem sine vomitu apparuit, et multo rarius casus contrarius. Sunt adhuc aliae in phaenomenis morbi abnormitates, quas omnes autem referre hujus libelli spatium non licet.

DE ORGANORUM FUNCTIONE INTER HUNC MORBUM.

De functionibus cerebri et nervorum,

Quamquam conscientia manet usque ad mortem, attamen conditio aegroti interdum debilitati similis est, quam ebrietas efficit. — Caput est saepe grave, pariter dolorosum in variis ejus locis. Aegrotus interdum vertigine laborat et aliis jam notis capitis affectionibus. — Spasmi sunt modo tonici modo clonici modo mixtae naturae et gauchemios, pedum, manuum et digitorum musculorum, primum ut fieri solet, corripunt, modo hinc, modo illuc apparentes, nunquam autem simul musculorum extensorum et intensorum invadentes. Deinde spasmi abdominis et tunc pectoris musculorum aggrediuntur. Extremitates superiores multo frequentius quam inferiores a spasmodicis corripuntur. Musculi autem faciei, colli et dorsi numquam vel rarasissime hac spastica constrictione laborant. Si musculus spasmo corripitur, pars ejus carnea contrahitur et format durum quasi nodum cum tanta firmitudine et vehementia, ut aegrotus propter maximos dolores magnopere exclamat. Frictiones et fomentationes interdum hos spasmos ab una parte musculorum ad alteram pellunt. Dolore correptae partis paene cessante, mox novus clamor novum impetum et dolorem indicat. — Spasmus etiam in toto ventriculo, duodeno et ductibus biliaribus (unde quoque a nonnullis bilis impedita secretio explicatur) domicilium suum habere vide-

tur. Scott narrat, memorabilem musculorum abdominis fortissimam constrictionem spasticam interdum esse, ita ut abdomen ad spinam vertebrarum contrahitur. Marshall narrat duos casus in quibus spasmi orti sunt, postquam aegroti jam mortui existimabantur. In duobus casibus aegro per totum morbum nullis spasmis laboraverunt.

b) De functionibus pulmonum.

Tussis et pectoris dolores nunquam observantur. Initio morbi respiratio est accelerata et fortior progrediente autem morbo sensim sensimque lentior fit, mox autem interrupta usque paulatim omnino desiit. Dr. Davy observavit, aerem e pulmonibus exhalatum acidi carbonici, quod apud sanos plerumque adest, tertiam partem continuisse. — Interdum muscoli ad respirationem necessarii a spasmis corripuntur, tunc respiratio esse videtur asthmatica.

c) Functiones cordis, arteriarum, et sanguinis conditio.

In primo impetu morbi pulsatio cordis et arteriarum, quod attinet ejus frequentiam et fortitudinem, augetur, sed raro magis quam centum pulsus ictus per tempus unius horae sexagesimae partis sentitur, et jam post breve tempus dimidia horae usque ad horam integram arteriarum pulsatio in omnibus ramis manifeste imminuta est et arteriarum vis in capite, ei in corde, quod adhuc valens manet, respondet. Attamen cordis vis ab

gra valetudine et a vehemente inflammatione
 opere se differt, ea de causa Conwell cor-
 pulsationem molestam et operosam pugnam ap-
 pat. — Pulsus in carpo morbi initio est varius,
 grediente autem morbo semper semperque de-
 or, irregularior, lentior fit et saepe ineunte
 mo et vomitu in externis extremitatibus non
 lius est sentiendus; attamen aegroti adhuc per
 uod tempus interdum vivunt, cujus Kellet
 morabile exemplum narrat. — Cutis venae et
 riae interdum sub hac conditione adhuc anim-
 ertuntur, nec omnino sunt collapsae, si etiam
 us non amplius sentiuntur. Si haec vasa in
 statu aperiuntur, sanguis in iis contentus ef-
 , tunc vasorum parietes mox collabuntur et
 uis non amplius apparet.

Singularis qualitatis est sanguis in hoc morbo.
 nim morbi initio venaesectio instituitur, tunc
 hic quidem sanguis effluit, attamen maxime est
 dydatus, niger, crassus, imo etiam imminutae
 peraturae. Numquam sanguis in efformata cho-
 venaesectio detractus in serum et cruorem se-
 nitur, sed celeriter ad massam homogeneam coa-
 titur. In minori cholerae vehementia aliquantu-
 quidem serum sejungitur, sed etiam in his casi-
 nulla crusta inflammatoria videnda erat. — Si
 sanguis venosus et niger aëri exponitur, tunc
 rubrum colorem accipit. — In iis casibus, ubi
 era cum incitationis signis incepit, hic sanguinis
 color minus observatur, quam si morbus
 virium collapsu incessit.

d) De functionibus ventriculi et intest
norum.

Plerumque huic morbo perturbationes in ventriculo et intestinis praecedunt, quod eo magis observandum, quoniam signa indicantia imminent morbi esse possunt. Nonnulli aegroti ciborum sitietatem, alii dolorem in regione cordis scrobiculæ alii sensum prementem, vel constrictionem, praecipue calorem ardentem in regione epigastrica accipiunt; tum sequitur nausea, vomitus, diarrhoea quidem sine doloribus vel molestiis. Nonnulli aegroti post excretiones bene se habere putant. Primae alvi excretiones cibos et in universum faeces continent. Si in ventriculo nulli amplius cibi adsunt, tunc evomita massa fuit liquidum viscida, sine odore et gustu, sine colore vel sub albo coloris, interdum substantias floccosas, nullum autem bilis vestigium continuit. — Si canalis alimentarius vacuus erat, tum sequentes excretionum in floccosis, evomitibus substantiis similibus, viscidis liquoribus sine odore constiterunt, qui interdum parvas, nigras natantes partes continuerunt. — Copia et frequentia secretorum sensim sensimque saepe incredibili modo augetur, abdomen collabatur, et molestus dolor in abdomine accusatur. Si lethargia intravit, tum vomitus cessavit, sed alvinæ excretiones involuntarie continuatae sunt interdum frequentius, imo etiam post mortem multa liquida ex ore et ano effluxerunt.

Sitis insatiabilis, sicut ardens ille dolor in regione epigastrica, fuerunt manentia symptomata.

De bilis, urinae et salivae secretionibus.

Bilis secretio in hoc morbo non suppressa sed ius impedita est. Nam bilis transitus in duodena constrictione ductuum choledochorum spasticae similiter plerumque prohibetur, quod e vesicae bile completa in cadaverum sectione observatur, et e valde angustis ductibus cysticis elucet.

Urinae secretio est morbi initio parca, postea enim plerumque suppressa, quod nonnulli e consensu nervoso explicant, alii autem ex eo, quod ureum in sanguine aegrotorum reperitur, de causa quoque renes nullam urinam e sanguine excrevere possunt. Verosimiliter deficiens urinae secretio explicatur e nimia copia sursum deorsumque secretorum aquosorum, de qua re jam supra sermo

Quamquam nausea, quae in aliis morbis secundum experientiam salivae excretionem augere solet, saepe accusetur, attamen in hac cholera epidemica salivae secretio non solum parca et rara sed etiam plerumque suppressa observatur. —

f) De functione cutis.

Cutis aequali modo ac in hominibus, qui morbo canalis alimentarii laborant, se habet, et fere semper frigida est, saepe viscido, profusos sudore infecta, plerumque autem sicca et brevi tempore post mortem calida et praecipue in trunco et ca-

Frigus et siccitas cutis e consensu cum ventriculo et canali alimentario a nonnullis medicis explicantur, alii autem originem ducunt e circulatione penitus e peripheria cessante et e circulatione suppressa in vasis capillaribus superficiei cutis. — Omnes vires collapsae sunt, tum cutis est insensibilis, vesicatoria nullum effectum praebent, insensibilia etiam acida mineralia et aqua calida. Scott haec insensibilitatem minuta vi in cutem explicare studet. — Cutem praecipue in digitorum apice flavidam interdum fuisse et brunneum colorem habuisse quoque observatum est. —

DE SANANDI REMEDIIS.

Cholera est tantus et periculosus morbus, tam saepe et celeriter mortem affert, ut omnia in recta et bona sanandi methodo et quidem aptorum et efficacium remediorum celeri applicatione posita sine ad quem finem aegrotus nullum temporis momentum amittere liceat, quum tempus magnopere pretiosum ad servandam vitam. Sanationi attamen adhuc impedimenta sunt, quoniam primum morbi symptomata nondum satis cognita et explicata sunt deinde quod medicamenta contra choleram commenda data non ubique nec omni tempore eandem utilitatem, parem vim et eundem effectum praebuerunt. — Quis autem non concedat, characterem morbi qui jam in tam variis terris et variis temporibus apparuit, in ejus symptomatibus non eundem manere

ne locorum situs et solum, aër, anni tempora omnino climaticae rationes quendam vim in cholera benignitatem aut malignitatem haberent? Numminibus ubique eadem constitutio est, pares vires eadem valetudinis conditio, si a cholera corripitur? In multis Indii ab Europaeis et hi iterum per se differunt. Nonne igitur apud morbi et minum hanc varietatem etiam vim et effectum medicamentorum varium esse oportet? Praecipue mea sententia igitur est opus, ut medicus, ubique sit, loci et climatis qualitates et homines, ad eorum vivendi rationem, vires, temperamenta, accurate cognoscat et cum diligente usu experientiae ab aliis jam factae ipsi suae experientiae se tradat, et omni tempore e suo iudicio et indicationibus sanandi methodum instituat.

Huic parvo libello non licet omnes sanandi methodos, omniaque in hunc morbum adhibita mementa afferre. Quam ob rem me contentum est oportet ea remedia commemorare, quae in ea plerumque utilitatem praebuerunt, aut commodata sunt. —

Primae indicationes consistunt in tollenda thoracorum internorum congestione, in evitanda thoracorum abdominalium inflammatione et in sanguinis circulatione, regulari transpiratione, bilis secretae restituenda; deinde in spasmodorum, vomitus diarrhoeae suppressione et in tollendis morbosis seriis, quae in canalem alimentarium secretaeque accumulatae sunt.

SANGUINIS DETRACTIO.

Inter primas indicationes pertinet, ut congesti sanguinis in inferiora organa tollatur et regulari sanguinis circulatio restituatur. Quam ob rem de venae sectione praecipue est cogitandum. Cuius consilium est sanguinis copiam imminuere, ut cor et pulmones ab oppressione liberentur et functionibus iterum praestare possint. Hoc autem solummodo in prioribus morbi stadiis fieri potest, priusquam pulsatio in carpo cessavit. Auxilium celestigitur opus est. Postero tempore sanguis raro e venis effluere vult, vel tantummodo in parva copia, ita ut sanationis spes absit. Interdum quidem magna sanguinis copia effluxit, tunc autem effluere subito cessavit, et aegrotus celeriter mortuus est. In his casibus ea sanguinis pars detracta esse videtur quae in veuis fuit, quum jam circulatio desiit et venae evacuatae erant. Itaque etiam nonnullorum sententia falsa oritur, mortem [quae his in casibus etiam sine venae sectione intrasset, quum morbum nimie progressus esset] venae sectione acceleratam esse. — In aliis casibus aegroti etiam post venae sectionem in posteris stadiis convaluerunt; tunc scilicet ex medici voluntate tam diu sanguis effluxit usque circulatio facta est regularis. Initio sanguis fuit crassus, niger, apparuit guttatim, sensim sensimque autem tenuior erupit, et quum rubrum colorem acciperet, quod semper signum sanationis faustum est existimandum, facilius effluxit et statim venae sectio a medico finita est.

E symptomatibus venaesectionem reiterare licet, et si opus est venaesectionem nonnunquam reiterare, tunc nonnulli commendant, eam sensim sen- que in omnibus quatuor extremitatibus crucia- instituire. Annesley consulit in omnibus ca- as et in omni stadio venaesectionem instituire.

Interdum in posteris morbi stadiis excitatio sanguinis motus accidit, qui verosimiliter indicat, curam restituere circulationem studere. Hoc propter momentum minime ad venaesectionem ad- tendam negligendum est.

Nonnulli quidem aegroti etiam sine venaesectione convaluerunt; sed in hac sanandi methodo periculus mortuorum semper major fuit, quam consensuum. Experientia etiam docet, nullum esse casum morbi sine congestione periculosa in alio vel alterum organon apparere. Quam ob rem non liceat, solummodo alia remedia sine sanguinis detractioe adhibere.

Sanguinis detractio etiam, exempli causa, ad curam meliorem opii, medicamenti in cholera boni, preparat. — —

Si igitur his venaesectionibus sanguinis copia augetur, tunc etiam cor iterum facilius se conseruare valet et sanguinis oxydatio et decarbonisatio, quod maximi momenti est, melius procedit, sanguis ergo deoxydatus tollitur, ex quo vitio aliorum organorum functiones et nutritiones auvantur.

Quum venaesectio non amplius institui possit, sed sanguis non effluere vult et simulque symp-

tomata periculosa minantur, tunc hirudines in locis idoneos applicandae sunt. — Si post venaesectionem abdomen est dolorosum et digitorum tactus non ferre potest, item apud capitis molestas affectiones, aliarumque partium corporis dolores magnos, tunc etiam hirudines adhibendae sunt.

Sed venaesectio, si modo institui potest, hirudinibus semper anteponenda est. Illi casus tantummodo excipiendi sunt, in quibus cholera cum permagna omnium virium consumptione intrat.

Sanguinis detractiones locales solummodo adhibitae raro magnam utilitatem praebuerunt, quoniam vasa sanguifera magna non satis celeriter evacuari possunt; sanguinis igitur circulatio manet impedita et celerem utilitatem, quae e venaesectione sequitur, non assequitur. —

Pulsuum conditionis rationem ante venaesectionem habere, non semper opus est, quum saepe in maximo vitae periculo, ubi venaesectio optimum effectum praebet, pulsus saepe ob debilitatem paene tangi potest.

Quod attinet sanguinis detrahendi copiam semper haec in omnibus morbi casibus e constitutione aegroti et symptomatum vehementia terminatur. —

Symptomata, quae praeter congestionem, sanguinis detractionem indicant, haec sunt: dolor vehementis et ardens in regione scrobiculi cordis et umbilicali, magnae respirationis molestiae, pectoris anxietas, capitis magni dolores, gravitas et obnubilatio simulque magna photophobia. —

Calomelas.

Sicut apud omnia in cholera adhibita medicamenta, ita quoque de mercurio dulci non omnes edicti consentiunt, quorum alii utilitatem ejus edant, alii autem negant; plerique tamen conveniunt, hoc medicamentum in cholera magnopere esse.

Hydrargyrum muriaticum mite post venaesecutionem tunc bene adhibetur, si paucae alvi dejectiones adfuerunt, si bilis haerens evacuetur, hepaticae functiones liberiores fiant et alvi artificiosis dejectionibus pars corrupti sanguinis in canalem alimentarium transducatur et hac ratione sanguinis puritas melior reddatur. Magnae ejus doses adhibenda haec consilia aptae videntur. (Lichtenst. l. c. I.). — Conwell dicit, mercurium dulcem sanguinis accumulationem et dispositionem ad digestionem sese inclinantem minuere et secretionibus ad valetudinem necessariis favere. John-son idem medicamentum adhibuit, ut proportionem regularem inter morbosam sensibilitatem et actiones restitueret, et bilis secretionem efficeret. Annesley mercurio dulci massam argillae coloris, (claycoloured), quam apud sectiones intestinis crassis reperit, tollere voluit.

Ubi autem multae alvi dejectiones adfuerunt, mercurium aut in usum non vocatur aut conjungitur cum opio. — In universum conjunctio mercurii dulcis cum opio vel nucemica valde laudatur, quod praecipue bilis se-

cretioni et excretioni favet. Aequali modo v. mercurii dulcis in conjunctione cum medicamentis antimonialibus commendatur ad restituendas secretiones. — Corbyn adhibuit mercurium dulcem cum tinctura opii et oleo menth. pip. seu cajepu. Alii conjunxerunt calom. cum extr. hyosc. vel cum herb. digit. vel apud permagnos spasmos et aegrotos valde sensibiles cum moscho vel cum castoreo.

Si alvi excretiones virilem vel griseum colorem post usum hydr. muriat. mitis ostendunt, tum ab hoc medicamento abstinendum est.

Medici anglici casu fortuito in doses magnas hujus medicamenti inducti sunt. Ex errore enim quidam aegrotus cholera laborans semel scrupulum integrum hydr. muriat. mit. et LX guttas tinct. opii sumsit et convaluit. — — Apud homines robustae constitutionis majores doses calomelano utiliores esse et celerius auxilium afferre videntur, quam parvae et frequenter repetitae doses quibus intestina debilitantur et diarrhoea perdurat. Apud magnas etiam doses in hoc morbo Calomelas ptyalismum non excitavit et verosimiliter propterea, quod celeriter alvi dejectiones efficiuntur. — Quod denique in universum dosin ipsam et temporis intervallum, quo hoc medicamentum detur attinet, hoc e symptomatibus et viribus aegroti medici ipsi judicent. Non audeo dosin certam constituere, quod in aliis terris sunt alii homines aliarum virium. — Ex eadem causa in omnibus adhuc commemorandis medicamentis dosis a me incerta manebit. —

Opium.

Opium mox post eruptam choleram optimum remedium praebuit, nondum autem simili modo post formatam choleram. — Hoc medicamentum contra morbosam ventriculi sensibilitatem, spasmos, nimium vomitum et alvi dejectiones frequentes, profecto valde utile est. Sydenham (l. c.) dicit: »at vero diligenter est animadvertendum, quod si non accesserit medicus, nisi postquam aeger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquam multas continuatis exhaustus at jam frigescunt extrema membrorum; hoc inquam casu, omissis aliis quicunque auxiliis, recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, laudanum intelligo, confugiendum est; quod non tantum exhibendum est urgentibus symptomatibus sed etiam cessante vomitu ac diarrhoea etc. etc.« Frank (epitome curand. homin. morb. lib. V. p. II.) inter alia ait »hic sola tinct. Thebaica ad guttas XV. primum post quartam quamvis horae partem, donec vomitus omnis sedetur, decem ad guttas vel saccharo instillata, vel cum aquae melissae vel simplicis paucissima quantitate porrecta omnem hanc aginam absolvit. Necesse vero est a vomitu cessante non illico remedium suspendi, sed intervallis nunc quidquam longioribus, ac minores ad doses, nisi sopor insequatur, per dies aliquot abhiberi.«

Utrum magnae a medicis Anglicis datae doses (XX p. d.) necessariae sint, ex universis causis

nec negari nec concedi potest. Semper autem magnae doses in clysmatibus non commendandae sunt, quum experientia docet, opium per clysm. adhibitum profecto non minorem vim quam per os habere.

In universum apud usum opii in hoc morbo semper valde cauti esse debemus, ne congestio cerebrum versus et quidam sopor oriatur, quod facilliter fieri possit.

Tam diu, quam pulsus durus et fortis sentitur, opio uti non licet. Si autem post venaesecutionem pulsus est parvus et celer, et nimie aucta corporis sensibilitas remanet, tunc opium indicatum est. Hoc etiam praecipue referendum est ad ventriculi maximam sensibilitatem, in quo propter numerosos nervos symptomata spastica tam vehementia fieri possunt, ut aegrotus spastico statu moriri possit.

In efformata cholera magnae doses opii facillime maxima pericula (exempli gratia typhum) afferre possunt. Attamen parvae ejus doses semper utiles sunt, in his vero stadiis opium numquam solummodo est adhibendum, sed e consensu multorum medicorum cum hydr. muriat. mit. optime conjungitur,

Taylor commendat magis opium purum quam tincturam opii, quod tinctura adhibita saepe vomitus non minuitur sed augetur. Ex eadem causa Boyle iterum tinctura opii in clysmatibus utitur. — Si autem opium solummodo datum nec vomitus, nec spasmos minuit tunc ab aliis cum

amphora, calom. et apud symptomata periculosa cum moscho conjungitur.

Si vomitus et alvinæ excretiones nec vehementes nec in comitatu malignorum symptomatum sunt, tunc non semper opium statim in usum vendum est, quum hæc excretiones interdum naturæ contentiones ad tollendas materias morbosas existimandæ sunt.

Cessante vomitu et diarrhoea opii usus ad imediandos recidivos per nonnullum adhuc tempus commendatur.

Calor, Balnea, Frictiones et Rubefacientia.

Haec remedia externa ad sanationem maxime utilia sunt, minime deesse debent, et primum locum post venaesectionem occupant.

Prae omnibus calor et quidem calor siccus ex ea sententia magnopere in cholera commendandus et laudandus est. Calor ad restituendam sanguinis circulationem et cutis transpirationem multum affert. Maxima esse utilitate credo, si aegros semper calorem siccum et modicum accipere ubique ab hoc circumdari possit. Quantam utilitatem epithemata calida et quidem sicca ex arena, sali, furfure, avena, cinere etc. afferant, inter omnes satis constat. Itaque commendatam balnea calida ex arena parata utilitatem prouocant. — Quam utilitatem calor siccus praebet, inter multa exempla etiam hoc demonstrat: servus medici White, qui admoto magno igne corpus

calefaciebat et praeterea inunctionibus utebatur. convaluit (Conwell). — Nonne sanandi methodus civis Moscoviensis Chlebnikow, a nonnullis medicis commemorata in calore (quamquam etiam in calore humido) plerumque sicco posita est? Methodus ejus haec est: aegrotus accipit cochlear plenum magnesia (verosimiliter carbonicae), tunc tegumentis calidis simulque permulta et calidissima nec minus cum aqua ferventi perfusa foeni paleat egitur, ut transpiratio efficiatur. Si corpus post sudorem siccatum est, eadem methodus repetitur et postea aegroto liquor Hoffmanni et medicamenta roborantia dantur. Tinctura guajaci ab hoc cive quasi medicamentum palliativum commendatur.

Quum plerique medici modicum et calidum sudorem, cujus praesentia in hoc morbo plerumque faustum signum habetur, efficere student, ea de causa calor siccus eo magis est commendandus, quoniam aegrotus, dum calor adhibetur, nec tam faciliter refrigerio exponi nec ejus vires intendi possunt, quod in balneis calidis saepe accidit. —

Profecto autem non parvi momeuti balnea calida sunt, et si quoque concedendum est, aegrotos saepe his balneis perfrigescere, vires eorum descendendo in balnea et escendo, defricando et vestiendo contenduntur, attamen minime dici potest, balnea calida plus nocere quam utilitatem afferre, quum haec incommoda jam commemorata faciliter et caute evitari possunt.

Quod attinet balneorum temperaturam a nonnullis calidissima balnea laudabantur, saepe autem non felicem eventum praebebant. Nimio enim calore magnus et profusus sudor evocatus est. Initio quidem morbi transpiratio universalis calida magis opere salutaris est; postea autem si aegrotus secretionibus frequentibus et continuis multas aquosas materias amisit, magnus sudor periculosus est, quod sanguis reliquo sero privatur, inde crassior et ideoque circulatio impeditur. Ex eo etiam elucet, cur multi aegroti post adhibita balnea calida majorem anxietatem et inquietudinem ostendunt. Quam ob rem primis morbi stadiis et quidem mox post primam venaesectionem balnea calida exhibenda sunt. Non jure Blumenbach rejicit usum balneorum universalium calidorum, dicens: commodum caloris ex his balneis ortum non solum praetereuns esse, sed etiam superari nocua oppresione quam aqua in corporis superficiem efficiat; inde sanguis adhuc magis ad internas partes pellitur et periculum suffocationis augeatur, quam ob rem aegroti in balneo non bene se habeant. — Quaeritur autem in quo morbi stadio, inter quae symptomata et in qua nam temperatura, de quibus omnibus Blumenbach nihil dicit, aegroti balneis usi sint. — Eo magis autem Blumenbach seduliviam calida commendat.

Sokolow dicit: balnea raro utilitatem habere, si spasmi jam inceperint; sed in vehemente anxietate, pulsu debili et frigidis extremitatibus periculosa fuerunt.

Balnea kalina a Tilesio commendata utilia quidem esse videntur; quaeritur autem, utrum eorum utilitas tam magna et omni tempore tam certa esset, sicut Tilesius contendit.

Majori et tutiori utilitate ea calida balnea mihi esse videntur, quae sanguinis temperaturam non multo magis excedunt.

Quam diu aegrotus in balneo maneat et quoties eo utatur, a symptomatibus pendet. Plerumque autem et cum maxima utilitate mox post primam venaesectionem balnea in usum vocantur. —

Absente ad balnea occasione pauperibus (sed etiam divitibus propter bonum effectum) haec methodus, a Purpurew laudata, commendanda, est: Aegrotus calidis tegumentis tegitur, sub quibus spatium satis magnum manet ad diffusionem vaporum ex aceto et aqua paratorum, quae liquida in lapidem candentem infunduntur. Hi vapores magnum sudorem calidum efficiunt, qui semper signum bonum instantis sanationis habendus est. Hoc experimentum e symptomatibus bis vel ter quotidie institutum est. (Lichtenstädt l. c. I.).

Balnea vaporina laudem quidem iis attributam merent, attamen majorem adhuc utilitatem afferrent, si ubique tali modo instituta essent, ut e medici voluntate caloris modus constitui possit.

Magnam etiam utilitatem promittunt epithemata calida spiritu camphorato et liquore ammonii (et fortasse etiam ex aliis aethereis medicamentis) parata, quae Sokolow propter bonum effectum commendat.

Lindgroen laudat epithemata calida ex her-
 is aromaticis et cum aceto parata in pedibus, mani-
 us et capite et dicit, haec epithemata in capite ap-
 plicata sensum injucundum in oculis reconditis, ver-
 ginem et inclinationem ad vomitum ex hac profi-
 scientem statim suppressere aut mitigare.

Frictiones et rubefacientia quasi ea remedia,
 quae etiam functiones cutis animant et restituunt,
 plerisque medicis in cholera magnopere laudan-
 tur et jam initio morbi adhibenda sunt. — Hae
 frictiones instituuntur plerumque cum pannis laneis,
 siccis vel calidi et sicci, vel baccis juniperi, succi-
 co suffiti, vel aethereis, balsamicis liquoribus irri-
 ti sunt. Praecipue ad frictiones hoc linimentum,
 quod propter optimum effectum in cholera lini-
 mentum antecholericum nominatum est et magnam
 curam assecutum est, laudatur:

Rp. Theriac. dr. ii.
 Acid. nitr. dilut. unc. ii.
 Ol. terebinth. unc. iii.
 Mell. despum. unc. i.
 Spirit. vin. rectific. unc. vi.
 M. f. linimentum.

Quae frictiones corporis frigus praecipue extremi-
 tatum tollunt, calorem, sanguinis circulationem in
 internis corporis partibus restituunt, et hoc modo
 convulsionem efficiunt, spasticos impetus mitigant et
 vires excretionibus exhaustas elevant.

Interdum autem frictiones cum medicamentis excitantibus et omnino spirituosus nullam utilitatem ostenderunt, fortasse propterea, quod aut haec medicamenta volatilitate sua parvas corporis caloris reliquias magis minuunt, quam sustinent et augent, aut morbus nimie progressus est.

Huc pertinent inunctiones cum Oleo hyoscyami, lauroc. terebinth., junip., foenic., amygd. amar., cajeput, cinnam. aeth. cum Tinct. fuligin., liquor. guajac. succent., tinct. Kalina, tinct. camph., phosph. etc. cum unguento ammon. et aliis solitis unguentis. — Sinapismi (qui interdum liquore ammon. caust. acuti sunt) in suris, planta pedum, cruribus, spina dorsali, lumbis etc. — Cucurbitulae siccae in abdomine applicatae. — Vesicatoria vim suam lentius ostendunt, qua re aqua coquens et acida mineralia saepe praeferenda sunt. Post eorum autem effectum, vesicatorium in cordis regione, si ejus functiones lentissime procedunt, aut in abdomine, si vehementes dolores adsunt, aut in aliis e symptomatibus aptis locis simul adhiberi potest, et jam in maximo periculo tali modo utilitatem prae-buit. — In eadem ratione acidum nitricum est efficax, quod Powell primus ad hoc consilium adhibuit, et Scott aliique commendarunt. Powell praecordia cum acido nitrico crudo (aqua forti) oblinebat, usque cutis rubescebatur, tunc hoc acidum cum aqua aut solutione Kali carbonici abluebatur.

In gravissimis et periculosiss casibus etiam moxa in spina dorsali et ferrum candens in abdo-

ne propositum est et interdum cum felici eventu
 in usum vocatum. E principio Hippocra-
 s (Aph. I. 6. *ἐς τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχαται*
ῥαπῆαι ἐς ἀκριβείην κρατίσται) et Celsi (de
 ed. lib. III. cap. XI, vehementi malo nisi aequē
 hemens auxilium succurrere non potest) haec
 media quidem non sunt rejicienda, sed etiam hoc
 auxilium magnopere est dubium.

Sanguinis detractio, hydrargyrum muriaticum
 te, opium, balnea frictiones et rubefactientia
 nt hucusque remedia prima contra cholera.
 omnia alia in hunc morbum adhibita medicamenta
 ll ad eadem vel ad cetera symptomata referenda
 nt et latiori explicatione non carent, quum prin-
 pia universae Therapiae hic satisfaciunt.

Nonnulla adhuc medicamenta igitur breviter
 fferam.

Propter sensibilitatem ventriculi et omnino
 malis alimentarii pleraque medicamenta interna
 n bene feruntur et saepe evomuntur. Quam
 rem etiam difficile est judicatu, qua in forma
 media dentur et in quali dosi, ne ventriculo
 molestiae afferantur. Experientia autem docet,
 edicamenta in forma guttarum in plerisque ca-
 us cum bono effectum esse adhibita. Praecipue
 hac ratione liquores aetherei, tinct. valer. volat.,
 uor. Corn. Cerv. succ., tinct. mosch., tinct. camph.
 similia medicamenta ejusmodi laudantur. —

Apud maximam ventriculi sensibilitatem, ita ut omnia sumta mox evomantur, Blumenbach internum usum glaciei magnopere laudat, quae et magnam utilitatem praebuit, ita ut postea appropinquante nausea semper mox glaciem adhiberet. Ipse autem glacie non ad sanationem uti voluit, sed potius ad suppressendam ventriculi sensibilitatem et ut eo facilius medicamenta interna indicata ferrentur. Vetuit usum glaciei apud pulsus fortiores apud sudorem, qui symptomatum vehementiam mitigat, ne crisis interrumpatur.

Alii medici contra vomitus magna cum utilitate praecordia cum glacie lavari jusserunt, simulque epithemata frigida adhibuerunt. —

Si aegrotus nulla medicamenta fert et omnia evomit, tunc Wallace hanc mixturam: Rp. opii pur. gr. ii, Calom. gr. xv. mell. dr. j. m. f. mixt., in linguam inserit. Tali modo aegrotus cum utilitate sensim sensimque hanc mixturam, quae etiam in corpore manere solebat, deglutit.

Pertinacissimus est vomitus in hominibus, qui potuum spirituosorum usui dediti sunt. In his casibus Sokolow praescripsit gr. x Supercarbonas sodae sive magnesiae simulque aquam menth. pip. cum succo citri vel aceto bibi jussit, et postea Calom. et opium dedit.

Contra vomitum etiam potio Riverii magna cum utilitate adhibita est, quae sicut in omni vomitu spastico bonum est medicamentum.

Tilesius utitur arnica mont., ubi pulsus nec plenus nec durus est, apud magnam ventriculi sen-

ibilitatem, praecipue apud siccam et calidam cutem, et quidem infuso herb. et flor. arnic. mont. cum alb. menth. pip., flor. chamom., samb., camph., opio, saphtis acet., angelica, anis. stellat. cinnam, valer. etc.

Si vomitus minuitur et cutis calida et humida sit, tunc Milwood magnesia (scr. iv. p. d.) carbon. utitur, qua nullus vomitus oritur, sed bis aut tertius deponitur.

Quum post primum medicamentorum usum vomitus omnino evanuit, tunc interdum canalem alimentarium purgare commendatur, ad quem finem autem medicamenta purgantia, Jalapp., rhab., scammon., calom. a medicis Anglicis adhibita non laudanda sunt, sed potius medicamenta leviter solventia, et quidem decoct. gramin. bard., tarax., sapon. cum additamento tartari stib., mitium Kalinorum, mannae commendanda sunt (Elsner l. c.).

Jänichen credit: in magna nausea consilio firmo sibi proposito ad vomitus inclinationem suppressendam, vomitum impediri (?) posse, attamen melius et tutius esse infusum concentratum coffeae. Si autem vomitus jam intravit, tunc acidum carb., opium, olea aetherea, aquam Kalinam frigidam aut calidam, sinapismos et vesicatoria in cordis scrobiculo adhibuit.

Sicut in omnibus morbis ita etiam in cholera hac epidemica ad diarrhoeae, tenesmi, borborygmore suppressionem clysmata e principiis therapiæ universalis parata cum utilitate in usum vocata sunt.

Contra diarrhoeam et tenesnum Tilesius decoct. mucilaginosum Salep, seu decoct. orchid. cum aqua vel vino rubro, clysmata ex amylo parata, bonum jusculum commendavit; alii dec. salep cum syr. diacod. (praecipue contra diarrhoeam aquosam), clysmata ex amylo cum opio seu cum decoct. ratanh. parata. — Si excretiones biliosae apparent, tunc remedia solventia et purgantia per aliquod tempus adhibenda sunt (Annesley). Praecipue hoc tempore liq. Kali acet. indicatur, quo simul urinae secretio augetur.

Richter (Lichtenstädt II. 25. l. c.) usum extracti nucis vomicae contra diarrhoeam in posteris morbi stadiis commendat.

Tilesius (l. c.) corticem cascar. optimum ventriculum roborans medicamentum, sublatis canalibus alimentarii sordibus acribus, et in similibus casibus quassiam, simarub. et rad. Colombo laudat et cum bono eventu in usum vocavit.

De siti vehemente tollenda non omnes medici consentiunt. Plerique decoct. aven., vel oryz., salep., hord. etc. omnino eos potus, qui in morbis inflammatoriis adhibentur, laudant; alii aquam cum aceto, aquam puram commendant; Milwood potui usitato spiritum nitri [dulcem [fortasse contra urinae retractionem] addidit. — Simili modo medici dissentiunt, utrum potus esse debeat calidus aut tepidus aut frigidus. Experientia autem docet, potum antiphlogisticum mediocris temperaturae maxima utilitate fuisse.

Aegroto autem omnem potum negare non pro-
potest.

In nonnullis casibus bono effectum tartarus stib.
sum vocatus est et quidem apud prima morbi
otomata utebantur granis viii; his sumptis vo-
m et alvi dejectiones apparuisse, bilem evacua-
esse et paulo post convalescentiam intrasse
nt. Apud minorem morbi vehementiam gra-
iv, [imo etiam gr. ii tantummodo utuntur. Et
eres gravidæ hanc methodum bene tulerunt
postea liberos viventes pepererunt.

Si maturo tempore tartarus stib. adhibetur,
spasmi non apparent neque raro convalescen-
celerrime sequitur (Conwell).

Conwell narrat, magnesiæ carbonicæ
up. i — dr. i p. d.) in lacte recente sumtam
vallis horæ dimidiæ usque ad horam integram
m fuisse. Nescit autem utrum alia medica-
a conjuncta fuerint.

James Boyle ipecacuanham, ut sanguinis
llationem regularem restitueret simulque in
us choledochos ageret, cum bono effectum

In iis casibus, ubi opium nullum [auxilium
bebat, nonnulli acid. sulph. dilut in magnis do-
aut acid. nitr. adhibuerunt.

Nonnulli, sicut priori tempore Sydenham
ii veteres medici, morbi initio dederunt jus-
m magnopere tenue, e carne elixa et quidem
llina paratum, quæ magna cum copia aquæ

est coquenda, ne jusculum nullum carnis sapor habeat. Quod jusculum aegroto largiter dat etiamsi aegrotus continuo evomit. In elsyma forma etiam jusculeo usi sunt.

Prof. Dr. Henschel (l. c.) nonnulla India a populo cum utilitate adhibita medicame refert et quidem haec: Infus. radic. dolichi p rientis, rad. Cyperi rotundi (ab Indiis Moot app latus), fabam St. Ignatii conjuncta cum Coco m divica (L.); horum medicamentorum utilitat praecipue fabae St. Ignatii cum magna doctrina sagacitate probat et commendat. Attamen ma experientia de utilitate horum medicamentom certius faciat.

Jänichen contendit, statum singularem phosum, qui aegrotos absentibus jam cholera symptomatibus in convalescentia interdum corripi non semper ex opio aut aliis medicamentis excitantibus oriri posse, sed verosimiliter e priori conditione pathologica, in qua cerebrum, medullae spinalis cutes et systema sanguiferum fuissent. Ad impedienda symptomata typhosa applicationem frigoris (e capitis doloribus constituti) in capite, et incitamenta antagonistica proponit. Contra primae symptomata acida mineralia, praecipue acid. Hal cum utilitate adhibuit et in efformata conditione typhosa curam, ut in typho fieri solet, instituit numquam autem remediis excitantibus usus est.

Alii autem e contrario, si cessante vomitu et diarrhoea aegrotus ad typhum, stuporem, delirium se inclinatur, remedia excitantia et Chinam, serpen

um, valer., contraj. cum aliis roborantibus, vobis et ventriculo aptis remediis laudant.

Thomas Hope hoc medicamentum magnopere laudat: Rp. Acid. nitrosi dr. i, aquae menth. (seu mixt. Camph. Ph. Lond.) unc. i, tinct.

gutt. xl. — Hujus mixturae quarta pars tri — quadrihorio dedit in patella tenuis decoctum avenae; hoc vel aliud simile decoctum multum simulque ab aegroto continuo in valde parva copia bibitur. —

Novissimis temporibus Dr. Leo, Varsoviae, Niterium Bismuthi optimum medicamentum commendat, quod solummodo (e symptomatibus omnibus — trihorio gr. iii. p. d.) in pulveris forma cum Saccharo simulque aliquantulum potus melissae cum optimo eventu adhibuit. Cum hoc medicamento diu continuavit, usque nonnulla urinae secretio paruit. Si hoc autem acciderit, tunc per nonnullos adhuc dies pulverem unum mane et vespere dedit. Si lingua muco flavo oblecta erat, huic Niterii cum magna utilitate radicem rhei tostam (gr. iii p. d.) addidit. In hominibus valde plethoricis et juvenilibus sanguinis detractionem, partim Phlebotomia, partim hirudinibus praemisit. Contra dolores vehementes in manibus pedibusqueunctiones mixturae calefactae e liquor. ammoniac. (unc. i) et spiritu angel. compos. (unc. vi) adhibuit. — Quaeritur autem, num ubique Niterium bism. hanc magnam utilitatem haberet, sed, choleram tum temporis Varsoviae benignum characterem habuisse, cognavi.

In universum ceteris in symptomatibus cu posthuma ex universis therapiae principiis instituitur, ideoque singularia et nova mihi non notantur.

De Diaeta.

Decurrente morbo omne refrigerium omneque fortes animi affectiones evitari debent. Victus semper facilis et non excitans observatur; quia ob rem cibis leviter digestivis uti debent: juscule tenuibus vitulinis, ex avibus, pane albo, horde avena, sago et aliis ejusmodi paratis. — De potu jam supra sermo fuit. — Domicilium et aer bonum esse oportet. — In convalescentia victus aliquantulum roborantior esse potest, et famemes, qui semper hoc tempore permagna est, non mox satiari licet, sed frequenter quidem cibis levibus semper vero parce uti possunt. — Omnia cetera cum diaeta post alios morbos graves conveniunt.

De regimine.

Contra choleram nos tueri possumus, si omnes causae jam supra commemoratae et praedisponentes et occasionales, quantum fieri potest, evitantur nam omnia, quae directe vel indirecte organismum debilitant, quaecunque vires vitales imminuunt, excessus igitur omnis generis, ad choleram disponunt. Si nonnullae causae morbi, (exempli gratia aeris et anni temporum mutationes) non evitari possunt tunc contra earum vim organismus defendatur et confirmetur medicamentis tonicis, quae in cutem agunt, functiones organorum digestionis augent et conservant, nec autem vinis et spirituosius, quorum vis excitans celerius organismum relinquit et tunc eo magis eum ad choleram disponunt. Praeter omnia autem societas et consuetudo et commercium

hominibus, qui aut cholera laborant aut in
inquo aegrotorum habitant, omnino evitari de-
quam ob rem superiorum magistratuum om-
in hac ratione instituta, magnopere salutaria
imanda nec autem negligenda sed potius quam
um sustinenda sunt.

Quomodo cholera apparet?

Inter omnes constat, choleram et sporadice et ende-
et epidemice, e variis causis, quae eam efficiunt,
rere. Attamen plerique medici tantummodo cho-
m sporadicam et choleram epidemicam discer-
dum choleram endemicam omnino omittunt.
Frequentissime cholera in terris tropicis, prae-
e autem in Asia Australi et quidem in India
ntali et occidentali apparet. Ibi plerumque
sibus calidis saepe jam magna cum saevitia
mice et epidemice regnavit et in posterum
abit. — Praecipue aestate, minus vero per
mnum et numquam hiberno tempore in his
ss grassari solet.

In Europa saepius in partibus australibus,
in septentrionalibus, praecipue tempore aestatis
quidem mensibus Julio et Augusto plerumque
adice, sed etiam epidemice, sicut Sydenham
narrat, se manifestavit.

Experientia hucusque docuit, choleram instante
e non modo multo mitiorem fieri sed etiam
ore hiberno semper evanescere solere. Atta-
historia praesentis cholerae epidemicae de-
strat, hunc morbum etiam hiemi resistere posse.
Haec cholera epidemica omnia hominum ge-
aggreditur, nullo temperamento, nulli aetati
it; attamen secundum experientiam liberi et
juvenilis magis quam ii provectae aetatis,
saepius ac feminae et homines alieni magis
in incolae cholerae expositi sunt. — Hic mor-

bus ab aeris temperatura non dependebat, nam anni omnibus temporibus regnavit; non solum locis humidis et profundis sed etiam in regionibus montuosis (exempli causa Nepaul) et aridis erupit denique ventus eum non diffuderunt, quum saepe aliter quam ventus vertebatur.

OBSERVATIONES APUD CADAVERUM SECTIONEM PATHOLOGICAE.

I. Corporis forma externa.

Faciei vultus collapsi et hippocratici; labia aliae ab epidermide non tectae partes subpurpurei coloris; oculi reconditi; vasa superficilia contracta et sanguine vacua aut fere vacua; extremitates coarctatae et contractae et coerulei coloris; suffusio in iis locis, in quibus aegrotus durante morbo jacuit magna musculorum totius corporis rigiditas.

II. Capitis cavum.

Si calva tollitur sanguis e duræ matris vasibus effluens viscidus est et coloris brunnei; dura mater autem est niger vel subpurpurea. Si haec cutis tollitur, tunc vasa trans cerebrum currentia omnia tumescentia, quasi cum fusco, purpureo liquore injecta reperta sunt (Conwell). Arachnoidea saepe vel potius plerumque non pellucida, aliquantulum densata et vicinas cutes adhaerens. Cerebri substantia mollis et pulvi similis ejusque omnes sinu et venae cum nigro, crasso, viscido sanguine magnopere completa (Scott, Keraudren, Labrousse). In ventriculis et inter cutes saepe aliquantulum serosum aut gelatinosum extravasatum. — In columna vertebrali exsudatio sanguinosae lymphae vasorum sanguiferorum magna congestio praecipue circa caudam equinam, substantia medullae spinalis subruer et mollis frequenter observabatur. —

III. Pectoris cavum.

(Cor et magni venarum trunci plerumque a crasso, ro sanguine intensi, qui sanguis interdum fluidus semifluidus, aut et plerumque coagulatus et tunc atinae similis erat. Ventriculus dexter plerum- ab eodem sanguine completus, interdum sed o etiam ventriculus sinister. Cordis substantia llior et facilius lacerari poterat.

Pulmones minuti, collapsi, plus minusve lan- li, cum nigro sanguine completi, interdum gra- res, carnosiores et hepatisati (Keraudren, mesley); superficies eorum po erior nigro- rulei et nigri coloris (Cowell). — Pleura pallida ana. — Pericardium normale interdum aliquan- um serum continens.

IV. Abdominis cavum.

Apud aperiendum odor singularis injucundus, ecipue in celeriter mortuis (Annesley, Jame-). Ventriculus continuit modo majorem, llo minorem, aquosum, turbidum, interdum gle- um liquorem, qui sine colore aut subflavus anneus, aut fere niger fuit. Cutis ventriculi pe- naealis solummodo majorem congestionem in ve- ostendit. Cutis ejus mucosa interdum cum tur- o, colorato, viscido muco tecta, et hoc sublato e in vasibus capillaribus magna congestio, quae ecipue in tela cellulosa sub cute mucosa esse vi- eatur, animadversa est (Annesley, Conwell, asper). — Cutis ventriculi interna valde cor- ata, aliquantulum densior et viscidus, praecipue am ventriculus aut liquore, aut aere non magno- ee extensus fuit. — In nonnullis casibus super- es interna praecipue in regione pylori fere pur- ei coloris fuit. — Saepe ventriculus languidus, us et cutes ejus faciliiter lacerabiles erant.

Omentum interdum complicatum vel potius corrugatum, aut in unum abdominis latus aut alterum immissum; in ceteris autem normale erat.

Intestina tenuia interdum in nonnullis locis contracta, saepe flatibus extensa, eorum vena sanguine nigro magnopere impleta, in externo latere densa, pani lento similia, a pallide rubro colore ad fusce purpureum colorem transgredientia et duodeni quidem et jejuni tegumentum pallidum rubrum erat; ileum autem eo loco, quo cum coeco conjungitur, purpurei coloris. — Hic colorum transitus a congestionis gradu et sanguinis colore dependebant. — Cutis internae intestinorum harum densiores erant, praecipue si intestina non fuerunt intensa sed contracta. Praeterea cutis interna fuit tecta cum viscida, tenace massa, luti coloris, flori lactis similis, subfusca praecipue apud morbum subito et celeriter finitum. Amota haec massa cutis mucosa in superiori intestinorum tenuium parte plerumque pallidi coloris reperta est in inferiori autem parte fusci coloris, congestionem ostendente, praecipue tunc, si ileum in externo latere coerulei vel purpurei coloris fuit. — Si morbus per longius tempus duravit et praecipue si vis reagens apparuit, tum haec massa viscida plus minusve disjuncta erat et in contentis intestinorum tenuium et crassorum navavit. Cutis mucosa in his casibus uberius erat vasibus et vasa arteriosa capillaria magis injecta, quam in superiori casuum classe videbantur.

Intestina crassa frequenter contracta, interdum extensa nonnumquam utrumque simul in variis locis erant. Congestio in eorum venas et venosa capillaria vasa manifesta praecipue etiam in tela cellulosa. Cutis externa fusci coloris propter sanguinem. — Cutis mucosa vasibus copiosa, interdum purpurei coloris, praecipue apud longum

rbum et fortia stimulantia medicamenta. Nullas
ces continuerunt sed liquorem ei ventriculi et
uium intestinorum similem. — Vasorum con-
stio tenuium intestinorum symptomata in regione
bilicali partim explicant.

Ductus thoracicus frequenter nullum
lum continuit (Hasper).

Hepar magnopere fusci coloris, cum nigro
esso sanguine completam, interdum purpurei aut
ocoerulei, aut maculosi coloris, majus, laxum et
ni viscido simile, faciliter lacerabile. Conwell
numquam hepatis vasa lacerata et multum san-
inem in externam curvatum hepatis superficiem
usum vidit. —

Vesica fellea semper fere completa cum
assa, tenace, viscida bile. Bilis plerumque in
rtuis, priusquam durante morbo in excretioni-
s animadversa est, subviridem aut nigrum colo-
m habuit. Quamquam ductus hepaticus latus et
cens fuit, attameu ostium ductus choledochi con-
ictum esse solebat, ita ut plerumque bilis post
ttem in vesicam felleam digitorum pressum in-
eret. — Post vitalium virium reactionem et
is transfusionem in intestina vesica fellea fuit
tua, interdum autem paucam sanam bilem con-
uit, ductus choledochus tunc aliquantulum con-
ictus repertus est, attamen non tam angustus
um in superiori casu. In casibus paucis vesica
lea omnino vacua, laxa et languida est reperta.

In omnibus fere casibus, ubi bilis in excretio-
nis et in sectione vesica fellea vacua erat ob-
servata, illa massa viscida, cum qua superficies te-
num intestinorum fuit tecta, plus minusve dis-
secta erat et aut in contentis liquidis intestinorum
assorum navavit, aut jam alvi dejectionibus sub-
a erat.

Splen plerumque major, cum nigro sanguine magnopere completus (quod *Conwell* non observavit) texturae mollis, coloris fuscus.

Renes plerumque normales, interdum at minus crassi et languidi (*Conwell*).

Vesica urinaria plerumque vacua, res saepe sub ossa pubis, cutis ejus mucosa frequenter cum multo viscido muco tecta. — Contracturae urinae verosimiliter etiam e carentia orta fuit. —

E R R A T A.

- P. 2. lin. 25. pro *diseaces* lege *diseases*.
- 6. lin. 21. pro *dissertas* lege *dissert*.
- 7. lin. 6. pro *Lod* lege *Lond*.
- 8. lin. 7. pro *Car* lege *Cor*.
- 8. lin. 30. pro *morgenländische* lege *morgenländische*.
- 10. lin. 27. pro *Transastions* lege *Transactions*.
- 11. lin. 25. pro *SCHUBRT* lege *SCHUBERT*.
- 13. lin. 1. pro *CHOLETA* lege *CHOLERA*.
- 13. lin. 8. pro *nio* lege *nino*.
- 16. lin. 22. pro *diuntur* lege *ditur*.
- 20. lin. 23. pro *laborantss* lege *laborantes*.
- 20. lin. 28. pro *aus* lege *aut*.
- 22. lin. 6. pro . lege ?
- 22. lin. 20. pro *miasmaticam* lege *miasmaticum*.
- 23. lin. 18. pro *eausa* lege *causa*.
- 24. lin. 1. pro *doced* lege *docet*.
- 24. lin. 5. pro *corunta* lege *cornuta*.
- 24. lin. 9. pro *judicatum* lege *judicatu*.
- 26. lin. 29. pro *creti* lege *cretio*.
- 31. lin. 15. pro *spastica* lege *spastica*.
- 31. lin. 19. pro *fellem* lege *fellea*.
- 33. lin. 18. pro *mon* lege *mox*.
- 35. lin. 9. pro *studia* lege *stadia*.
- 53. lin. 21. pro *effuce* lege *effice*.
- 58. lin. 10. pro *egitur* lege *tegitur*.
- 61. lin. 16. pro *antecholericum* lege *anticholericum*.
- 69. lin. 31. pro *cognavi* lege *cognovi*.
- 71. lin. 10. pro *Attamenp* lerique lege *Attamen ple*